

Ny GIV på Skjeberg

SIDE 21

Junimøtet på
Seljord folkehøgskole

SIDE 24

FOLKEHØGSKOLEN

#4 – 2012 – ÅRGANG 108

Folkehøgskole-
mannen

SIDE 4

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktører:

Øyvind Krabberød

ok@folkehogskole.no

mob. 986 27 439

Marte Fougner Hjort

marte@folkehogskole.no

mob. 928 26 021

Send ros og ris til:

redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år

Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio

Produksjon/trykk: Østfold trykkeri

Papir: Amber Graphic

Forsidefoto: Øyvind Krabberød

Abonnement: 300 kr

Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,

1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo

Tlf.: 22 4743 00

Fax: 22 47 43 01

Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no

www.folkehogskolene.net/nf

www.frilyntfolkehogskole.no

Daglig leder: Knut Simble

knut@folkehogskole.no

Tlf.: 69 14 44 63

97 42 89 79

Leder: Øyvind Brandt

Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand

oyvind.brandt@folkehogskole.no

Tlf: 900 77 694

Nestleder: Erika Alnæs

Hardanger folkehøgskole

5781 Lofthus

Styremedlem: Elin Evenrud

Buskerud folkehøgskole

3322 Darbu

Styremedlem: Britt Soot

Follo folkehøgskole

1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli

Sund folkehøgskole

7670 Inderøy

1. varamedlem: Haldis Brubæk

Romerike folkehøgskole

2050 Jessheim

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN

Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo

Tlf.: 22 47 43 00

Fax: 22 47 43 01

Bankgiro: 1609.13.12135

if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch

dorte@folkehogskole.no

Tlf: 913 52 372

Fagpressen

Speed dialog. Deltakerne ble utfordret på å samtale om hvordan man best kan få til bærekraftig utvikling på folkehøgskolene.

Portrettet	4
Bærekraftige folkehøgskoler	8
Mangel på skriftlighet i folkehøgskolen	11
Lek og læring med Lego	14
Junimøte i Seljord	24
Bokanmeldelse	32
Kunst	34
Vonheimstevnet	35
IU	40
PLF	43
NF	45
IF	46

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolen gis ut av Norsk folkehøgskolelag og er Norsk Folkehøgskolelags talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder.

Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.

Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehogskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet.

Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

Omstridte reiser

I sommer har Aftenposten trykket en rekke artikler om norske studenter i utlandet. Som for eksempel drar til Bali for å ta ex.phil. Artikkelsen har hatt et heller kritisk blikk på slik reisevirksomhet. Avisen intervjuet også en hodejeger som mener det ikke er noe å putte på cven at man har studert et semester eller to på Bali eller i Australia.

– Å studere på Bali eller et lignende sted kan sikkert være kjempebehagelig og smart for den enkelte. Men det er ikke et pluss når du skal søke jobb, sier hodejeger Steinar A. Hopland i Hopland & co.

«Han mener at et slikt opphold fører til at den som rekrutterer, trekker litt på smilebåndet, eller setter et lite spørsmålstegn i marginen.», skriver Aftenposten.

– Det har ingen stor negativ effekt. Men det gir et inntrykk av at man ønsker å slappe av, se på kulturlivet og gjøre andre ting enn å jobbe hardt. Etter det jeg forstår, er det en viss realitet i disse fordommene, sier Hopland til Aftenposten.

Dette er en karakteristikk som like godt kan brukes om folkehøgskolene, om vi ikke er bevisst på hvordan vi prøver å «selge» akkurat denne delen av alt det vi tilbyr.

Nå i høst ble artikkelsamlingen *Skoleturer og studiereiser – en håndbok i reisens pedagogikk* gitt ut, i regi av NKF.

Artikkelsamlingen er redigert av Odd Haddal og Geir Ertzgaard. Boka prøver å si noe om hvordan folkehøgskolen bruker reisen i pedagogisk sammenheng. At folkehøgskolen fokuserer mer på kulturmøter enn skoleturisme.

– Artikkelsamlingen vil vise hvordan folkehøgskolen har brukt og kan bruke reisen i pedagogisk sammenheng, og at det faktisk stilles pedagogiske krav til folkehøgskole-reisene, sier Odd Haddal.

En annen gruppe reisende har skapt mer hodebry i Norge i sommer. Romfolket har ertet på seg både politikere og folk flest. Da romfolket slo seg ned i en midlertidig leir på Årvoll i Oslo grep irriterte beboere til metoder de fleste av oss ikke liker å bli koblet til, for å få fjernet de nye naboene. Menneskene som er absolutt lavest på rangstigen i alle land de kommer til, klarer å provosere oss mer enn mange andre. Er det på grunn av det sterke ubehaget vi føler når de tigger, med brennende blikk og skitne klær? Sekundet av lett samvittighet som oppstår når vi kaster en tier i en kopp, men som like fort blir erstattet av det gamle ubehaget når det sitter enda en bak neste sving? Det handler nok også om at vi har vanskelig for å forstå at det går an å leve på den måten de gjør. Hva med et lørdagsseminar i høst om romfolkets situasjon i Norge etter krigen? Organisasjonen Folk er folk kan sikkert hjelpe med informasjon og mennesker som kan snakke om dette.

I mellomtiden følger redaksjonen spent med på situasjonen til jentene i Pussy Riot, og håper at de frilynte folkehøgskolene har fått mange nye, engasjerte elever på plass når dette leses. Som gjerne demonstrerer litt for å få satt de modige, russiske jentene fri.

God høst!

Fornuftistene inntar folkehøgskolen?

Mer enn én gang har vi hørt – eller kanskje til og med selv hevdet – at ungdommene i dag ikke er politisk engasjerte. Slik de for eksempel var det på 70-tallet – da noen av oss var unge...

I starten av 2000-tallet kalte en dansk nyutdannet filosof sin egen generasjon for Generasjon Fucked Up. Han hevdet, ikke uten rabalder, at hans egen generasjon, som er født etter Vietnamkrigens slutt og før Murens fall, er dum, inaktiv og til skade for demokratiet. Mannen heter Morten Albæk, nå 33 år, og var også invitert til rektormøtet i folkehøgskolen i sin tid for å fremføre sin analyse.

Når Albæk utfordres på hva han mener om dagens 15–25-åring, som i følge danske Berlinske Tidende i stigende grad er aktive i politisk og i frivillig sosialt arbeid, er analysen en annen.

Hans generasjon vokste opp i en scenografi av materialistisk eksplosjon. Den nye generasjonen har vokst opp i skyggen av 11. september, Irak-krigen, klima- og energikrisen og den finansielle krisen. Vi kan for Norges del legge til 22. juli. Dette har gitt unge en helt annen politisk bevissthet, mener Albæk.

Ifølge Morten Albæk er det nemlig stor forskjell på hans egen generasjon og dagens 15–25-åring, som han kaller »fornuftistene«. Han sier videre at der hvor hans generasjon har hatt en blind, doven og ubegavet tillit til det eksisterende politiske system og det politiske liv, har den nye generasjonen en bevissthet om at det politiske system ikke er i stand til å finne svar på alle de utfordringene vi står overfor. Derfor føler de unge at det er nødvendig selv å engasjere seg, i følge Morten Albæk.

Der Albæks generasjon har gjort det offentlige rom til et følelsesrom og politikk til et spørsmål om våre egne individuelle behov og følelser, ser det ut som neste generasjon blir mer politisk aktive og i høyere grad legger distanse til seg selv og egne umiddelbare behov, for i stedet å tenke på kollektivets beste. Det gjør de, fordi det er det mest fornuftige.

Holder så Albæks analyse? Merker vi det nye alvoret, som det heter nå, blant annet i Aftenposten 21.8.2012 hos våre elever i den norske folkehøgskolen? Og ikke minst, kan vi, gjennom våre fellesopplegg, og de enkelte fag stimulere et politisk engasjement – i bred forstand – for en verden i kraftig endring? Det håper jeg. Men dog ikke uten følelser, uten tro og håp og begeistret engasjement for en bedre framtid for oss alle på kloden.

Godt nytt og rikt folkehøgskoleår!

ØYVIND BRANDT

LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Folkehøgskolemannen

Det er jomfruelig sommervarm juni. Vi har lagt bak oss en svir av et Junimøte i Seljord. Vi pløyer telemarksveier mot Vestfossen og Fiskumvannet. Jeg har med meg Arild Mikkelsen, vi skal prøve å få et bilde av denne mannen som i snart 40 år har levd og åndet for folkehøgskolen. Vi har kursen for hans romslige enebolig i landlige omgivelser.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Arild var med på Junimøtet som foredragsholder, han skriver for tiden. Det er den frilynte folkehøgskolen som skal under lupen, og han formidlet glimt fra denne tidkrevende prosessen med sin gutteaktige entusiasme. Og folket ble tydelig smittet av hans formidling.

Eksrektoren viser oss strandlinje og båtplass, oppe i bakken ligger det røde huset. Han setter fram et lite rundt bord og to spinkle stoler. Vi er ikke lenger på egen grunn, huset er solgt for et par dager siden. Leilighet i Hokksund er neste destinasjon for den aktive pensjonisten.

Arild er Oslo-gutt med arbeiderklassebakgrunn – fra Nordstrand, Norstrandhøgda Sæter.

Sosialist

– Politisk bevissthet fikk jeg inn med morsmelka. Far var husmannsgutt fra Hedemarken – jeg har alltid følt meg ett med husmannen. Jeg kan aldri huske at jeg ikke har vært sosialist, men ML-bevegelsen ble jeg fort vaksinert mot. Min klassereise var utvilsomt vanskelig for faren min, det var lite bøker hjemme. Far sa: «Uansett – sørg for at arbeiderklassen aldri skal stå med lua i handa igjen». Det var Prøysen og Gerhardsen som var de store heltene hjemme hos oss.

Det ble studier i idéhistorie og musikk på universitetet i Oslo på unge Mikkelsen. Senere ble det hovedfag i norsk i Bergen, under blant andre Georg Johannesen og Atle Kittang.

– Det var et intenst litteraturmiljø i Bergen, jeg ville bli litteraturforsker, men det var stillingstopp ved universitetet. Det var ikke helt tilfeldig at det ble folkehøgskole – jeg var på jakt etter folkehøgskolen. Det ble ledig et halvårsvikariat på Buskerud folkehøgskole. Det likte jeg så godt, og det ble ryddet plass til meg der – så ble det livet mitt. Kona Inger jobbet også på Heimtun en tid. Det var en variant av *Tilsamans* (filmen), smiler entusiastene.

– Rektor Tørto var en åpen og brilliant rektor – han slapp til alle. Det var utrolig spennende å komme til Buskerud på det tidspunktet – i 1974. Vi følte oss som radikale pedagoger. Vi hadde 6–700 søkere til skolen, utrolig bra elever. De var ikke lette, men svært motiverte. Vi prøvde oss på kollektiv ledelse under *Forsøksrådet for skoleverket*, men ikke alt var like vellykket. Vi hadde stor selvtilitt og hadde vel nesa forholdsvis høyt i været på den tiden.

NF-leder

Tidlig på åttitallet tok Arild en pause fra folkehøgskolen, men i 1985 var han tilbake som rektor. På landsmøtet på Voss i 1988 ble han valgt til leder i Norsk Folkehøgskolelag etter Olav Akerli. Han markerte seg som leder og ble sittende i hele ti år, ingen har hatt den posten så lenge.

– Noe av det jeg ser tilbake på med størst glede er samarbeidet med Dag Wollebæk, det var eksemplarisk og fortonte seg som et Yin og Yang forhold. Jeg fikk lov til å være passe ellevill på det pedagogiske området. Dags arbeid gjorde at jeg fikk gjort noe. Jeg måtte også forholde meg til tall i fagforeningsarbeidet og Samnemda, men det var en kolossal trygghet å ha Dag der som daglig leder. Vi hadde samtlige ti år sammen i Oslo.

Det var store saker i hans periode. Den lange kompetansedebatten endte i 1997 med tre poeng for et folkehøgskoleår – det endte godt, men Arild beskriver det som en lang lidelse. Den varte egentlig fra 1973 til 1997. Samarbeidsklimaet til NKF, Norges kristelige folkehøgskolelag, var svært anstrengt til tider.

Flere kamper ble det underveis. Mange i frilynt folkehøgskole var opprørt da han så positivt på at folkehøgskoler kunne holde kurs for næringslivet, i forbindelse med Buer-utvalgets rapport om realkompetanse. Under hans siste landsmøte på Romerike var det flere som hevet røsten svært kritisk.

*«Det var Prøysen og Gerhardsen som var de store heltene
hjemme hos oss»*

– Jeg ble ganske såra av det. Jeg fikk kommentarer jeg ikke hadde drømt om, og fra hold jeg ikke hadde ventet. Det heter at når det blåser bygger noen murer for å beskytte, mens andre bygger vindmøller. Jeg var vel mest ute etter det siste. Jeg klarte bare ikke å se det så negativt, og mente at den realkompetanse vi har i folkehøgskolen også kunne brukes i andre sammenhenger. Jeg mente jo ikke at vi skulle gå inn i en nyliberal tankegang, snarere det motsatte. Vi driver ikke folkehøgskoler for økt aksjeutbytte, postulerer en tydelig engasjert folkehøgskolehøvdning.

Pumper vekter

Vi tar et lite frikvarter – jeg vil fotografere og se hans arbeidsværelse og det aller helligste – treningsstudioet. Det er en godt trenet mann som viser rundt. Arild pumper vekter flere ganger i uka, i femten år konkurrerte han. Det er gode avbrekk mellom boklige aktiviteter, og han innrømmer at han er en smule forfengelig på dette området – ønsker å være i god form. Noen bilder av bokmannen på benken og under stanga får vi med oss.

Arild gikk av som leder i NF i 1998 og over i en prosjektstilling på realkompetanse i Voksenopplæringsforbundet. Han ble senere lektor på NFA i Gøteborg, Norden Folkliga Akademi. De syv siste årene som yrkesaktiv, fram til 2010, hadde han som rektor på Buskerud folkehøgskole – ringen var sluttet.

– Hva opplevde du som den største forskjellen mellom 70-80-tallet og dine siste år i skoleslaget?

– Nå var vel ikke elevene like opptatt av å jobbe for demokrati. På 70-tallet okkuperte elevene lærerrommet fordi de mente at lærerne rottet seg sammen og ikke var en del av fellesskapet. I den siste perioden opplevde jeg at elevene var vidåpne for kulturimpulser, med en åpen og søkende holdning. Jeg følte meg utrolig akseptert av elevene – det ga stor glede. Det var riktignok ikke særlig politisk, men det kan ha noe å gjøre med linjene – vi hadde ikke linjer på 70-tallet, vi drev prosjektarbeid. Jeg opplever at ungdom er interessert på en annen måte, den store forskjellen er den elektroniske verdenen. World of warcraft og døgning er en ting jeg er ganske fremmed for.

– Jeg venter på at noen folkehøgskoler skal bruke nettet i en progressiv kamp for menneskelige verdier. Jeg ble ganske sjokkert over hvor mye av pornografiens estetikk som hadde sneket seg inn – vi så det på elevkveldene, hvordan de oppførte seg. Men Arild Mikkelsen er nøye med å understreke at ikke alt det positive skjedde på 70-tallet. Det er et håpløst utgangspunkt, historien gjentar seg ikke. Vi må finne nye former i dag. Myndiggjøring og frigjøring til innsats i samfunnet er det viktigste. Folkehøgskolen skal få folk til å melde seg på – inn i samfunnet. Nå er vektlofteren på gli!

Grundtvigianer

Arild har hatt en lang klassereise, men også en religiøs reise. Som ung var han med i Skolelaget og i Nordstrand menighet. Og han har gjennom hele sitt voksne liv sunget i kirkekor.

– Det tok lang tid – fra 71 til langt ut på 90-tallet, før jeg begynte å føle meg hjemme i kirken igjen. Jeg ser på meg selv som grundtvigianer – ganske enkelt. Å møte det grundtvigianske og det frilynte betydde mye for meg. Eivind Larsen og Ebbe Kløvedal Reich i Danmark klarte å kombinere den progressive tenkning med det religiøse. Det var jo nesten et sjokk å se Eivind Larsen gå til alters ved en anledning her i Norge, humrer Arild.

De som har hørt Mikkelsen på talerstolen kan vanskelig ha unngått å bli presentert for filosofene Martin Buber og Emmanuel Levinas – de betyr mye for Arilds ståsted, deres menneskesyn og etikk.

– Levinas snur opp ned på etikken, jeget står i akkusativ, den andre kommer først. Og sporene av Gud finnes i den andres ansikt. Disse ideene har vært ideologisk og praktisk viktig for meg.

– Føler du at det er en klangbunn i frilynt folkehøgskole for dine tanker, og åpenheten mot det religiøse?

– Nå synes jeg det er en klangbunn. Jeg er imponert over det arbeidet som gjøres sentralt, det gjør meg kjempeoptimistisk. Det var et flott møte med gode samtaler i Seljord, rundt eksistensielle spørsmål i frilynt folkehøgskole.

Bokprosjektet

Arild Mikkelsen er ikke ordentlig pensjonist. Når han ikke holder foredrag eller er innom for et valgfag på Buskerud folkehøgskole, skriver og studerer han. Nå dykker han ned i den frilynte folkehøgskoles historie – arbeidet skal være avsluttet til grunnlovsjubileet i 2014 og 150-årsjubileet for folkehøgskolen i Norge – Sagatun startet opp i 1864.

– Hvordan går det?

– Just nå er utfordringen å finne ut hva som egentlig skjedde i folkehøgskolen i mellomkrigstida. Hvor var folkehøgskolen når fascismen og nazismen dukket opp. Det er skrevet veldig lite om det, og det er ganske diffust

«Folkehøgskolen skal få folk til å melde seg på – inn i samfunnet»

hva som skjedde. Jeg tror ikke det var så mye brunt i folkehøgskolen, men må reflektere over om det nasjonale prosjektet i folkehøgskolen kunne misforstås. Hal Koch i Danmark skrev at norske nazister var godt representert fra folkehøgskolen, dette vil jeg finne ut av. Dette er et kjempeinteressant arbeid, forteller en oppglødd forfatter i sommersola som flommer denne dagen.

Men det blir tid til litt annet utenom folkehøgskolen. Å synge i kor er for Arild nærmest en livsnødvendighet.

- Det er en ren svir å synge i kor - nå er det Mendelssohns symfoni nr 2 - Lobgesang, et prosjektkor med 80 sangere. Händels Messias har vi avsluttet. Dette er vårt liv.

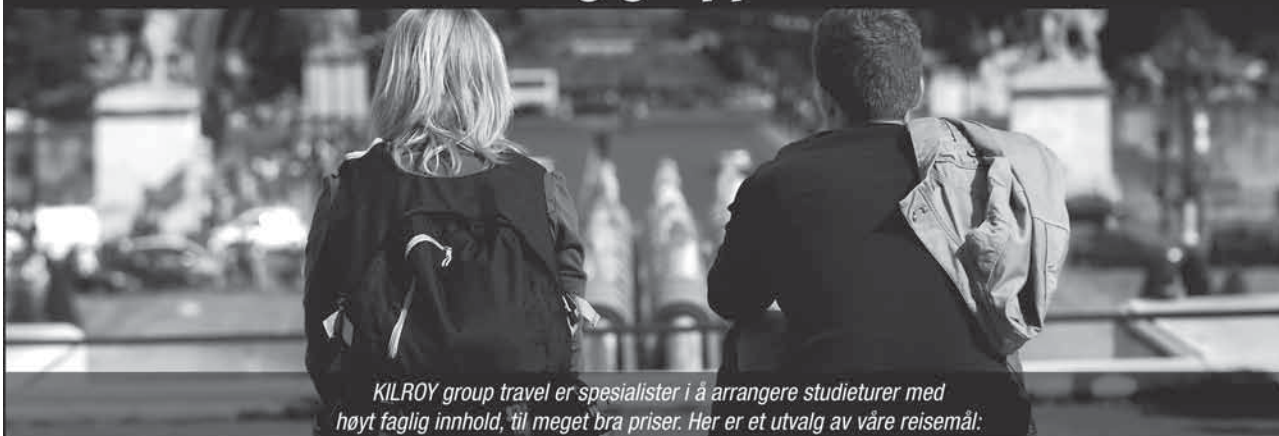
Kona Inger og Arild synger sammen i kor. For Arild er det forskning og kor som gjelder, og hytta på Geilo. Han har et semireligiøst forhold til Hallingskarvet, legger han til.

Arild snakker fort - og får sagt mye. Her må konsentrasjonen være på topp, kaffen får vente til en annen gang. Nå venter rydding og pakking før flyttelasset går. Det er mange bøker som ikke får audiens i Hoksund, men nye kommer da stadig inn...

«Det var store saker i hans periode. Den lange kompetansedebatten endte i 1997 med tre poeng for et folkehøgskoleår - det endte godt, men Arild beskriver det som en lang lidelse»

Studie- og gruppereiser

KILROY group travel er spesialister i å arrangere studieturer med høyt faglig innhold, til meget bra priser. Her er et utvalg av våre reisemål:

Amsterdam fra.....	2.730,-	Budapest fra kr.....	2.300,-	Brussel fra kr.....	2.740,-
Athen fra kr.....	3.885,-	Dublin fra kr.....	2.645,-	Istanbul fra kr.....	3.130,-
Praha fra kr.....	1.610,-	London fra kr.....	2.180,-	Paris fra kr.....	2.535,-
Berlin fra kr.....	2.260,-	Lisboa fra kr.....	3.505,-		
Barcelona fra kr.....	3.025,-	Edinburgh fra kr.....	2.865,-		

NB! Prisene inkl. fly fra Oslo, 4-6 overnattinger på ungdomshotell/ herberge samt alle skatter og avgifter. Prisene er gyldige for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur. Prisene varierer ut fra reisedato og vi har tatt utgangspunkt i billigste periode.

Les mer på www.kilroygroups.no
Tlf.: 23 10 23 40
groups@kilroy.no

KILROY
group travel

Bærekraftige folkehøgskoler

I juni møttes representanter fra fem folkehøgskoler til en workshop med fokus på bærekraftig utvikling i folkehøgskolen. Den ble arrangert av Stiftelsen Idébanken og Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen. Sommerferien hadde startet for noen av deltakerne men det manglet slett ikke på engasjement, gode eksempler og nye ideer om hva folkehøgskolene gjør og kan gjøre for å bidra til bærekraftig utvikling.

AV BRITA PHUTHI OG KIRSTEN PAABY

Bærekraftmatrisen. Karin Suizu fra Holtekilen fhs og Tore Bjerketvedt fra Skjeberg fhs kartlegger sine skolars bærekraftige arbeid.

Stiftelsen Idébanken har lang erfaring med å jobbe for en bærekraftig utvikling. Både ved å innhente eksempler på hva som allerede gjøres, men også med prosessbasert arbeid hvor deltakerne lærer av hverandre og får ny inspirasjon og nye ideer til hva man kan gjøre annerledes, mer eller mindre av for å bidra til bærekraftig utvikling. Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen (IU) har blant

annet samarbeidet med Idébanken om «Balanseakten» for bærekraftige folkehøgskoler. Ønsket med denne workshopen var igjen å sette fokus på bærekraftig utvikling i folkehøgskolen og bidra med verktøy som kan hjelpe skolene i å systematisere og få oversikt over skolens bærekraftige arbeid.

Mange gode bærekraftige eksempler

Skolene som deltok var Ringerike, Rønningen, Holtekilen, Skjeberg og Arbeiderbevegelsens folkehøgskole. Hver skole møtte med en eller to representanter og alle hadde blitt oppfordret til å delta med representanter som var både lærere, IKV-ansatt eller fra ledelsen da det er viktig å ta med representanter fra alle fagområder om man skal få til helhetlig bærekraftig utvikling på skolen. I denne omgang var det inspektør, rektor, internatleder og lærere som hadde mulighet til å delta. IU representerer både frilynte og kristne folkehøgskoler og det var naturlig og viktig at skoler fra begge fløyene deltok, og det er selvsagt ønskelig at bærekraftig utvikling er et felles anliggende for alle folkehøgskoler i Norge.

Dagen startet med omvisning hos Idébanken og en presentasjonsrunde av deltakerne før Kirsten Paaby (Idébanken) og Brita Phuthi (Folkehøgskolerådet) ønsket velkommen. Kai Arne Armann, daglig leder i Idébanken, ga oss så en innføring om bærekraftig utvikling ved hjelp av «bærekraft-pila», før deltakerne ble fordelt i grupper for å kartlegge skolens bærekraftige arbeid ved bruk av bærekraft-matrisen. Matrisen har tre bunnlinjer; økonomi, sosial (Nord/Sør – forhold) og økologi. Disse bunnlinjene ses så i forhold til tre kunnskapsformer; teori, praksis og normativt (verdier/holdninger). Deltakerne ble bedt om å skrive ned hva de allerede gjør på post-it lapper og feste lappene der det passet best på matrisen, f.eks. om skolen er Miljøfyrtårnsertifisert kunne man henge lappen i boksen hvor økologi og praksis møtes. Om noen tiltak favnet om alle tre bunnlinjene og/eller alle tre kunnskapsformene har matrisen en plass for det også. For

Gruppearbeid. Kartlegging av skolenes bærekraftige arbeid. F.v. Ottar Nesje og Vidar Skagen fra Rønningen fhs, Brita Phuthi i Folkehøgskolerådet, og Karine Risnes og Morten Eriksen fra Ringerike fhs.

Presentasjon. Lene Espelund presenterer Arbeiderbevegelsens folkehøgskoles bærekraftige arbeid.

deltakerne var dette en god måte å bli bevisst hva man allerede gjør på skolen – og få fortelle dette til den/de andre skolen(e) i gruppen, og slik få anerkjennelse for det man gjør. I folkehøgskolen er vi opptatt av å se elevene og gi bekreftelse på at de er viktige for andre – dette er noe ansatte også har behov for og det gir inspirasjon å se at man faktisk får til mye allerede. Og de deltakende skolene gjør veldig mye bra: Miljøfyrtårnsertifisert, flaskeinn-samling, bærekraftig energi på skolen, Fairtrade-folkehøgskole, undervisning i bærekraftig utvikling, miljø og sosiale utfordringer, kjøttfri dag, kildesortering, måneds-kort for kollektiv transport for elever, bydugnad (soppel-rydding), solidaritetsprosjekter i land i sør, Pedagogikk for de Rike-fokus, økologiske måltider, redesign, byttedag, frivillig arbeid, fokus på å redusere kasting av mat, politisk arbeid gjennom ulike organisasjoner og mye mer.

Ny inspirasjon

Når alt skolene allerede gjør var kommet opp på matrisen fikk deltakerne oversikt og kunne se hvilke områder de ikke gjorde så veldig mye. En skole kan for eksempel være veldig god på sosiale/Nord-Sør forhold, men mindre god på miljø/økologi – og omvendt. Deltakernes oppgave var da å komme med kjærlig kritikk til hverandre om hva man kan bli bedre på. Når gruppearbeidet var ferdig fikk alle skolene presentere matrisen sin for de andre skolene og så tok vi en runde hvor alle skolene kom med forslag til hva de ser for seg at de kan gjøre kommende skoleår. Her er noen av forslagene: valgfag med bærekraftig fokus (etter en modell utviklet av Idébanken), miljøprosjekter på linjene (etter inspirasjon fra Ringerike folkehøgskole), bli Miljøfyrtårn-sertifisert, Fairtrade-folkehøgskole og Grønt Flagg skole, innføre klimakvoter (inspirert av Risøy folkehøgskole) og generelt få mer fokus på bærekraftig utvikling i personalet;

på planleggingsmøter/dager og i forhold til skolens drift.

– Det er viktig å spre dette til flere, både elever, drifts-personale, lærerne og eierne av skolen for å skape eierskap, ble det poengtert fra deltakerne.

Idébanken og IU informerte også om hva de kan tilby skolene. Idébanken har en database med mange gode eksempler på hva som har blitt gjort for bærekraftig utvikling i kommuner, skoler og ulike samfunn i Norden, i tillegg til pedagogiske metoder. IU tilbyr blant annet undervisning i Pedagogikk for de Rike (Pfr) og deltakelse på internasjonalt seminar i november. I tillegg har IU informasjon om Fairtrade-folkehøgskole og Miljøsertifiseringer.

Det var en god stemning og munter tone under hele workshopen og for oss som arrangerte workshopen var det veldig kjekt å se hvor mye bra som gjøres rundt på skolene i forhold til bærekraftig utvikling. Og ikke minst hvordan deltakerne på workshopen inspirerte hverandre til å sette i gang nye tiltak. Vi håper å få til en lignende workshop på våren igjen da flere deltakere påpekte hvor inspirerende og motiverende det er å komme sammen med andre folkehøg-skoler om et tema som bærekraftig utvikling. – Erfarings-utveksling med andre er viktig, og vi vil gjerne ha mer av dette for å bedre se oss selv som «en brikke i et større spill», var det flere av deltakerne som påpekte. FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling (ESD) avsluttes i 2014, men det betyr ikke at arbeidet er over da, snarere tvert imot, og det er flott at folkehøgskoler engasjerer seg i temaet og vil fortsette dette viktige arbeidet.

FOR MER INFO KONTAKT:

Brita Phuthi, tlf 22 47 43 18, mobil: 977 98 131,

e-post: brita@folkehogskole.no og Kirsten Paaby, tlf 22 98 60 81,

mobil 909 74 788, e-post: kirsten@idebanken.no

Sjekk også: www.folkehogskole.no/iu, www.thebalancingact.info

og www.idebanken.no

SERIE OM PEDAGOGISKE METODER

Folkehøgskolen kaller vi ofte verdens frieste skoleslag. Men anvender vi vår pedagogiske frihet til å reflektere over våre metodevalg og utvikle vår pedagogikk videre mot våre dannelsingsmål i dagens og morgendagens samfunn? Under denne vignetten ønsker Folkehøgskolen i kommende numre å bringe konkrete eksempler på metodikker som enten er prøvd ut med hell eller som ser spennende ut og derfor kanskje burde prøves og utvikles videre i vårt skoleslag. Redaksjonen har derfor utfordret en rekke personer til kort å beskrive metoder de benytter seg av eller er fasinert av for på denne måten å være med på å stimulere den pedagogiske nysgjerrigheten og inspirere til refleksjon og utprøving – å bidra til å fylle flere verktøy i den pedagogiske verktøykassa.

RINGERIKES METODE

NAVN	FORVENTNINGER
GRUPPERSTØRRELSE	Hele skolen eller linjevis
MÅL	Skape felles forventninger til året.
LYDNIVÅ	Middels
TID	90 min
PLASS	Stor nok til gruppen, og nok grupperom til grupper på 8–10 elever.
UTE/INNE	Inne
FORBEREDELSE	Dele elevene i grupper på 8–10 elever og henge opp listene med navn og hvor gruppene skal møtes slik at elevene vet hvor de skal være. Hvis elevene har orientert seg før opplegget begynner, spares det mye tid når gruppearbeidet begynner.
UTSTYR	• A4 ark til alle + noe å skrive med. • 2–3 flipover-ark + tusj til hver gruppe. • Flipover-ark, tusjer og tape til plenum. • 3 røde «solgt» lapper til hver elev. (Bokhandlere pleier å ha dem.)
AKTIVITETSNIVÅ	Lamineringsmaskin
OPPLEGG	Middels
FALLGRUVER	• Alle møtes i plenum. • Be elevene skrive ned (leselig håndskrift) tre – 3 – tre forventninger de har til skoleåret. De skal ikke snakke med noen. Og de skal ikke skrive navn på arket. • Når de er ferdige krøller de arket sammen til en ball. Når alle er ferdige, begynner de å kaste ballene på hverandre, plukker opp baller og kaster videre. Etter en liten stund stopper kastingen og alle står igjen med en ball hver. • Ca 15 min til denne delen med introduksjon til opplegget. • *) Alle tar med seg ballen til sitt grupperom. Der må gruppen bli enige om hvem som skal skrive ned alle forventningene etter hvert som alle leser sin lapp. (Hvis noen ved en tilfeldighet har fått sin egen lapp, sier de ingen ting.) NB! Alle forventninger blir skrevet opp på flipover-arket selv om de er like eller ligner. • Deretter må gruppen sortere ut forventninger som er like eller så like at de kan slås sammen til en. Målet er å lage en liste uten gjentakelser. Den skal skrives leselig på et flipover ark, tas med tilbake til plenum og henges opp. • NB! Husk å skrive navn på alle som er i gruppen på arket. Velg en i gruppen som er talsperson hvis det skulle bli nødvendig å oppklare noe på arket. **) • 15 min til denne oppgaven. Bli enige om når dere skal samles igjen. • Instruksjonen fra *) til **) skrives opp til hver gruppe. • I plenum henges alle flipover-arkene arkene opp og lærerne leser høyt alle forventningene og klarer opp evt uklarheter. • Pause 10–15 min • I pausen sammenligner lærerne (det er også mulig å bruke en elev fra hver gruppe) listene og sorterer ut det som er likt eller ligner. Til slutt henger det flipover-ark med en rekke unike forventninger som leses opp når alle er samlet. • Hver elev får tre-3-tre solgt-lapper som de skal fordele på de forventningene de synes er viktigst. Det behøver ikke være forventninger de skrev i begynnelsen av opplegget. Lappen kan for kan settes på en forventning eller fordeles. • Når alle har valgt sine forventninger, telles de røde lappene, og de fem forventningene som har fått flest lapper, er årets vinnere. • De skrives pent opp, laminerer og henges opp på flere steder på skolen. (Fellestoiletter er glimrende steder. Da blir de lest ofte av alle.)
VARIASJONER/IDEER	Det har hendt at noen elever har valgt å fokusere på ting utenfor skolen, som f.eks. festing. Da er det enkelt å styre utenom ved å si at nå skal vi fokusere på det som skjer i skolens regi.
KOMMENTARER	• Kan med hell brukes i personalet i forarbeidsuken. Fint å henge personalets forventninger ved siden av elevenes. Det kan tenkes at de har andre forventninger som elevene faktisk synes er gode også. • Forventningene kan også brukes når hverdagen setter inn som en påminnelse om hvor vi var da året begynte. Er det kanskje andre forventninger som gjelder nå? Hvis det er tilfellet, må vi snakke om hva som har skjedd.
SKOLE	Erfaringene er bare positive med opplegget. Det skaper fellesfølelse, alle blir hørt og i utgangspunktet er alle forventningene like viktige. Elevene må snakke sammen og ta stilling uten at de behøver å bli veldig synlige.
	Ringerike

Tusenbenet og padden

Bordet fanger?

Hva er det med skriftlighet og folkehøgskolen? Er det slik at gode opplegg forsvinner hvis de blir festet til papir? Etter å ha samlet stoff til Metodebanken slår det meg at mangelen på skriftlighet kanskje er den største trusselen mot skoleslaget.

AV BENEDICTE HAMBRO, ANSV.FOR METODEBANKEN

Benedicte Hambro

«Min erfaring er at jeg er mest spontan når jeg har et godt og gjennomtenkt opplegg i ryggen»

Lirke og lure

I snart et år har jeg på vegne av NF lirket og lurt gode, kreative og vel begrunnede opplegg ut av mange skoler. Satt på spissen har det har som oftest skjedd på følgende måte:

«Hei, jeg ringer angående metodebanken. Du fikk en mail om den for en stund siden.»

«Ja, jo – det stemmer vel det. Vi har ikke noe nedskrevet, vi. Og dessuten gjør vi ikke noe spesielt.»

«Er det greit at vi snakker sammen litt om det dere gjør? Hvis det dukker

opp noe jeg kan bruke i metodebanken, skriver jeg det ned, og så kan du lese korrektur?»

Det viser seg naturligvis at de aller fleste skoler har gjennomtenkte og velbegrunnede opplegg som passer inn i Metodebanken. Vi gjør mye likt, og mye som ligner. Men felles for skolene, er at så godt som ingen har skrevet ned noe. En del skoler tok utfordringen og sendte opplegg tilbake, men de aller fleste tok begjærlig imot mitt tilbud og lot meg skrive ned opplegget.

Etter å ha lest korrektur på eget opplegg, som nå var nedskrevet, fikk jeg flere kommentarer som lignet på «dette så veldig fint ut» og «jeg visste ikke at vi var så gjennomtenkte».

Spontanitet

Eventyret om tusenbenet og padden (se faktaramme) er et av mine favoritteventyr som jeg ofte bruker i undervisningen. For meg handler det om å være raus mot andres og egen suksess. Men så opplever jeg til min forskrekkelse å bli møtt med historien som en begrunnelse for ikke å skrive ned opplegg. Da mister man spontaniteten, hevdes det, akkurat som tusenbenet opplevde da det leste paddens brev. *Min erfaring er at jeg er mest spontan når jeg har et godt og gjennomtenkt opplegg i ryggen.* Når jeg er trygg, kan jeg sjonglere innspill, trekke i tråder og likevel ende opp der jeg ønsker å være. Den slags spontanitet kommer ikke rekende på en fjøl. Jeg har ingen romantisk tro på at kreativitet bare kommer dalende. Den må dyrkes og pleies. Den er avhengig av at jeg øker min kompetanse og at jeg er på evig søkende etter nye utfordringer. Da kan jeg danse som tusenbenet, og da kan jeg svare på paddens spørsmål, selv om padden er aldri så grinete.

Hva er det vi fyller året med?

Det som undrer meg etter å ha snakket med representanter på alle folkehøgskolene i Norge flere ganger det siste året, er mangelen på raushet overfor egne opplegg og tanker. Ingen av skolene hadde overlevd hvis de ikke trodde på det de drev med. Vi er et unikt skoleslag, men hvorfor er vi det? «Det beste året i mitt liv,» sier tidligere elever. Hvorfor sier de det? Hva er det vi gjør som fører til at så mange av våre elever er fornøyde. Det er ikke nok å si at det er fordi vi ikke har pensum, karakter og eksamen.

Vi har tid til elevene, kan skape året sammen med dem, vi er en samtalebasert skole – honnørordene er mange. Knud Jørgen Holck, lærer og tidligere rektor på Voss og Fana, pleide å si til elevene når vi snakket om å gjøre valg: «De fleste av oss vet hva vi gjør, mange av oss vet hvorfor vi gjør det vi gjør, men de færreste av oss vet hva det vi gjør, gjør.»

Skoleslaget har ikke pensum, eksamen eller karakterer. Men betyr det at det ikke finnes mål, utfordringer og evalueringer som burde vært festet på papir? Hvis målene for skolen eller det enkelte fag ikke er nedskrevet, blir det vanskelig å evaluere de utfordringene som ligger i målet. Men de blir kanskje ikke evaluert?

Hvordan kan vi forklare for utenforstående hva som gjør skoleslaget unikt? Metodebanken kan være en måte å vise hva vi gjør og hvorfor.

Metodebanken ville samle oppleggene skolene gjør helt i begynnelsen av året. Det er skolen som fellesarena, og det alle skolene har felles uansett linjer og tilhørighet, vi ønsket å samle. Men det var overraskende få skoler som hadde oversikt over hva de gjorde eller hvem som egentlig hadde ansvaret. Er gode opplegg avhengig av den enkelte lærer som til enhver tid finnes på skolen, eller har skolen som fellesarena kjennskap og eierskap til oppleggene?

«Er gode opplegg avhengig av den enkelte lærer som til enhver tid finnes på skolen, eller har skolen som fellesarena kjennskap og eierskap til oppleggene?»

Delekultur

Metodebanken er i ferd med å fylles opp. De første kapitlene handler om hvordan vi møter elevene første skoledag og de første ukene. Det finnes opplegg om hvordan vi skaper felles referanserammer (se «Forventninger» annet sted i bladet). Den er full av bli-kjent-leker og andre opplegg og metoder for å få elevene engasjert og aktive. Her kan skolene finne inspirasjon til nye opplegg og naturligvis skreddersy dem til sitt behov. Målet med banken er ikke at skolene skal bli like.

Vi planlegger å fylle opp med flere kapitler som dreier seg om andre aspekter ved vår felles skolehverdag.

Arbeidet med å skape en delekultur som i fellesskap gjør folkehøgskolen bedre har så vidt begynt. Gjennom det arbeidet styrker vi skriftligheten og kan vise til hva vi gjør og hvorfor vi gjør det vi gjør.

Tusenbenet og padden

Hver morgen akkurat når solen skinner på en bestemt sten i skogen, danser tusenbenet. Ingen som ikke har sett et tusenben danse, kan skjønne hvor vakkert og fantastisk det er. Når solen treffer tusenbenet skinner det som om det er laget av perlemor der det foretar grasiøse arabesker og piruetter. Hver morgen når solen skinner på en bestemt sten i skogen, kommer alle dyrene for å se tusenbenet danse. De jubler og klapper og nyder synet av tusenbenet. Alle, bortsett fra padden. Han synes det hele er noe ordentlig tøys. Hva er det som er så spesielt ved å se et tusenben danse? Hva ellers skulle det gjøre med alle bena? Dessuten var det

et evig renn av alle de andre dyrene som kom for å se. Var det opp til padden, skulle ikke tusenbenet danse i det hele tatt. Men padden visste at skulle han få tusenbenet til å slutte å danse, måtte det gjøres på en slik måte at ingen skjønnte at det var han som stod bak. Han ville ikke bli det mest forhatte dyret i skogen.

Etter mange sene netter og mye grubling fant padden løsningen. Han satte seg ned og skrev et brev som lød omtrent slik:

«Kjære tusenben. Jeg er en av dine største beundrere, og skulle ønske jeg kunne danse som deg. Men jeg er bare en ussel padde med fire ben. Tenk om jeg kunne tilegne meg bare litt av din dansekunnskap. Når du begynner å danse, løfter du da først det femhundredeogsjette høyre benet for så å følge etter med det tohundredeog-tredje venstre benet? Eller begynner du med det tredje høyre benet og fortsetter med det åttehundredeog-fjortende venstrebenet? Jeg ville være deg evig takknemlig om du kunne avsløre en liten flik av din hemmelighet. Din ydmyke beundrer, Padden.»

Padden brettet sammen brevet og la det på stenen slik at tusenbenet ville finne det neste morgen. Tusenbenet fant brevet og leste det. Deretter begynte tusenbenet å danse mens det tenkte. Hvilket ben begynte hun egentlig med når hun danset? Hun prøvde seg frem med stadig nye varianter. Til slutt la hun seg utslitt ned på ryggen og viftet slapt med bena. Og tusenbenet danset aldri mer.

Undervisningsplikten

SVAR TIL ØYVIND BRANDTS INNLEGG I FOLKEHØGSKOLEN NR. 3

Øyvind Brandt forsvarer i Folkehøgskolen nr. 3 NF's synspunkt i forhold til leseplikt og arbeidstid for lærerne, og argumenterer mot mitt innlegg foran.

Brandt sier:

«Kjernepunktet er at det aldri har vært avtalt endring av lærernes netto undervisningstid»

Fra avtalen ble undertegnet i 2007 har uttrykket «leseplikt» vært ute av avtalen. Netto undervisningstid (som i realiteten betyr det samme som leseplikt) har aldri vært et begrep i særavtalen og har dermed heller ikke blitt diskutert, men faktum er at det fra 2007 har stått i avtalen: «1280 timer er planfestet arbeidstid, av dette er 637 timer undervisning». I denne avtalen er alle timebenevnelser i klokketimer. Ergo er avtalt «undervisningsressurs» fra forhandlingene i 2007 ble sluttført 637 klokketimer i året.

Endringen består i at særavtalen fra 2007 ikke har noe bestemt mål for hvor mye av 60 minutters-ressursen som skal være undervisning og hvor mye som skal gå til for- og etterarbeid i klasserommet, svar på spørsmål eleven ikke ønsker å stille i plenum, samtaler med elevene osv.

Men at det skal være en ressurs til nødvendig arbeid i tilknytning til «netto undervisning» som kan variere avhengig av hva slags undervisning det er snakk om.

I tillegg er rektor pliktig å sørge for tilstrekkelig pausetid mellom timene. Denne pausetiden trenger ikke å tas fra arbeidsplanfestet tid.

Videre sier Brandt:

«Men dersom Krognes og Virke mener at undervisningsomfanget (netto undervisningstid) nå kan økes med 637 ganger 15 minutter, tilsvarende 159 klokketimer, og derved definerer tid til klargjøring for og rydding etter, mv. over i den andre potten av den bundne arbeidstiden, og videre derfor evt. kan klare seg med færre lærere, så har vi et alvorlig problem».

Det er viktig å være klar over at fra vi la om til at en undervisningstime er 60 minutter, så er det 60 minutters timer vi rapporterer til dep. Dette har alle gjort til nå enten de vet om det eller ikke. Om man har organisert undervisningen i 45 minutters timer på sin timeplan er det likevel en ressurs på 15 minutter pr. undervisningstime innenfor årsverket som legges til i dette regnestykket.

Derfor er det ikke anledning til, slik Brandt frykter, å dele opp i 45 minutters timer netto undervisning for så å rapportere 4 undervisningstimer på 3 x 60 minutters arbeidstid, og dermed kunne redusere lærerressursene. En undervisningstime er altså alltid en ressurs på 60 minutter uavhengig av hvordan oppgavene som skal gjøres innenfor ressursens rammer deles opp, eller om selve undervisningstimen på 60 minutter deles opp i mindre enheter.

Til slutt synes jeg alle burde lese Lars Sigve Melings korte innlegg om folkehøgskolepedagogikk på side 29 i nr. 3, og tenke litt over hvordan vi skaper rom og tid til å gjennomføre det Lars Sigve synes er særpreget med folkehøgskolepedagogikken. Mitt engasjement i denne saken dreier seg om å opprettholde arbeidsplanfestet tid og rektors styringsrett for denne ressursen. Hvordan arbeidstiden skal benyttes skal og må være et lokalt anliggende slik at det kan tilpasses sted, aktivitet og menneskene som er med. Rektor skal drøfte hvordan arbeidstiden skal benyttes med sine ansatte før noe bestemmes, men når alle har sagt sitt er det rektor som avgjør hvordan det blir.

JON KROGNES
REKTOR TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

SVAR FRA NF:

Undervisningstid tatt opp med Virke

Det er svært beklagelig at de to partene som har inngått særavtalen, har to ulike tolkninger av hva som faktisk er avtalt angående omfanget av undervisningstiden. Organisasjonene har tatt dette opp direkte med Virke, og finner det ikke riktig å prosedere saken i bladet samtidig.

ØYVIND BRANDT
LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

PEDAGOGISKE INSPIRASJONSKILDER I FOLKEHØGSKOLEN

Vi har startet en artikkelserie om pedagogikk i Folkehøgskolen. Hvilke inspirasjonskilder kan vi skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sodal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Øhrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Nå skriver Lena Sendstad om lek og læring, med Lego som eksempel.

LEK OG LÆRING

MED LEGO SOM EKSEMPEL

I folkehøgskolen leker vi. Mange leker mye. I dette nummeret handler pedagogiske inspirasjonskilder om det ur-skandinaviske-leketøyet: Lego. Hvis man skulle skrevet en ny nordisk mytologi, kunne lego spilt en rolle. Men hvorfor? Og hvordan henger lek og læring egentlig sammen?

AV LENA SENDSTAD

Lek og læring

Vi leker mye i folkehøgskolen. Vi danser ringdans, leker karate-leker, mørkgjemsler, gjør teatersport, o.s.v. Men vi leker også i den forstand at læringen ikke er pensum eller eksamensdrevet. At aktivitetene i stor grad kan være forankret i egen motivasjon og lyst. At selv alvorlige tema og aktiviteter kan behandles med lekenhet.

Det var en god stund før sommerferien at vi avtalte at jeg skulle skrive om Lego, lek og læring under overskriften pedagogiske inspirasjonskilder. Hver gang jeg har snakket med noen om hva jeg skriver til neste blad siden da, og jeg har sagt at jeg skriver om lek og læring, har folk sagt: JA!! Endelig! Det er på tide at du setter ord på noe om lek og læring i en folkehøgskole-sammenheng. Og sånn jeg forsto entusiasmen, tror jeg den har en undertekst av «endelig skal lek adresseres som viktig.» Med en tilhørende undring hos meg over at lek, selv ikke i folkehøgskolen ansees som like legitimt eller viktig som mer «alvorlige» aktiviteter? Som om det finnes et hierarki? Eller noen motsetning?

Men temaet er ikke helt enkelt. Og det er ikke sikkert alle snakker om det samme. Lek og læring er ikke en entydig materie. Lek er mange ting.

Først kan man jo snakke om lek som: det lekende menneske. Lek på den måten Arne Næss minnet oss om lekens viktighet. Slik jeg forstår Arne Næss sitt lek-begrep handler det om den lekne frie tanken, det handler om å være åpen, om ikke å ta seg selv så høytidelig, det handler om forestillingsevne og fantasi. Og, det er veldig kroppslig. Han leser filosofi og klatrer fjelltopper. Han leke-bokser før han går i samtale med mennesker. Han rullet seg gjerne rundt på gulvet for moro skyld. Han prøvde ting han ikke kunne, og minnet oss om at vi voksne ofte burde gjøre mer som barna.

Et annet konsept for lek og læring, som er veldig kjent i folkehøgskolen, er det jeg her ville kalle «drama-lek»-universet. Det er den typen lek hvor man leker leker. Det er ofte ekstrovert, flere mennesker involvert og bringer assosiasjoner som selskapslek, teatersport, skolegård. Det kan være alt fra «boksen går», til ringdans, til navneleker.

Hvis man putter dette inn i et «hva lærer man av det»-rasjonale, så havner man fort over i begrunnelser som «å bli kjent», tillitsbygging, team-building. En lekenhet som i tillegg til å være gøy i seg selv underbygger et sosialt fellesskap og sosial utvikling.

Et tredje konsept for lek og læring som er oppe i tida er spill. Spill får inn en slags leken motivasjon når man skal lære seg ting. Kjedelige ting blir liksom hokus pokus gøy. Derfor blir det plutselig stor ståhei når en app som Dragonbox, som er et mattespill, plutselig står på første plass i App-storen. Skoleverket har en god stund vært veldig opptatt av om man kan lære seg ting som står i læreplaner gjennom å spille seg til dem. For da er det plutselig lystbetont å lære, og prosessen selv har en egenverdi for den som spiller.

Det forholdet mellom lek og læring som jeg vil adressere her handler om åpen frilek med klosser. Fargerik flerdimensjonal fantasidreven konstruksjon med uendelige muligheter innenfor noen meget enkle spille-regler. Det er leken som skjer innenfor rammen av materialet, i selvstyrt konsentrert fordypning, der man gjennom fysisk lek med klosser kan spore en «bi-effekt» ved at man i leken øver opp og forholder seg til en form for kompleksitet som øver den som leker i å takle kompleksitet i livet og i verden. Forskere som har sett på lego-lek og hjernens kapasitet beskriver økt utvikling av nerveceller og synapser. Den synlige sansemotoriske aktiviteten utvikler hjernen. De mener leken øver kompetanser vi som mennesker trenger.

Hvem kan mer om lek enn Lego?

Å skrive om Lego som pedagogisk inspirasjonskilde, er kanskje å strekke strikken. Men bare hvis man tror at pedagogiske inspirasjonskilder liksom er noe forut for oss, noe mer seriøst enn oss, eller per definisjon noe akademisk. Det er ikke slik jeg forstår pedagogisk inspirasjonskilde. Jeg forstår pedagogisk inspirasjonskilde som noen vi har noe å lære noe av, noen som har visse likhetstrekk med oss, og noen vi kan hente inspirasjon fra. Og hvem kan i så fall egentlig mer om lek enn Lego?

At Lego har vært leketøysprodusent i Billund i Danmark siden tømmer Ole Kirk Kristiansen begynte å lage treleketøy i 1932 er en kuriositet, men det som virkelig gjør dem interessante i denne sammenhengen er at de i neste generasjon innså egenverdien i barns lek, og for å skape et riktig utgangspunkt for barns lek så trenger de et system alle delelementene inngår i, og slik ble legosystemet oppfunnet. Det er derfor det er klossen, med rørene og knottene som er patentert, for det er rørene og knottene som gjør at klossene henger sammen, og slik utgjør utgangspunktet for uendelig lekemuligheter. Lek som utvikler fantasi, som gir rom for lystbasert læring, og som, ifølge forskerne utvikler hjernens kapasitet, idet

man utvikler hjernens indre landskap itakt med at man konstruerer ytre landskap av klosser, når fingrene går og fantasien løper. Lego-navnet kom fra sammenstillingen av det danske uttrykket Leg Godt. Og først når navnet var på plass oppdaget familien Kirk Kristiansen at navnet på latin betyr: «jeg setter sammen».

Hvorfor leke?

Hvorfor leke? Fordi det er gøy!

Da er det vel ikke noe mer å snakke om? Kom deg ut og lek!

Er ikke det nok?

Leken har en egenverdi. Den trenger ikke å skulle føre til noe, bli til noe, bidra til noe.... Nyttig, viktig, riktig.

Så kom deg ut og lek!

Sitter du her enda?

Fremdeles?

Da tilhører du kanskje dem som trenger å forstå for å verdsette. Eller dem som ikke helt kan merke lekens egenverdi. Eller en av dem som gjerne vil at noe skal føre til noe annet og bedre. Det var det LEGO erfarte. De erfarte at mange i deres kjernemarkeder: Skandinavia, Tyskland, England visste og forsto verdien av frilek, uten at man trengte å forklare det noe nærmere. Men så fort LEGO beveget seg inn på andre markeder, Japan og USA for eksempel, så viste det seg at foreldre satte andre verdier og læringsstrategier høyere. Og resultatet av møtet med disse forbrukerne ble klosser med mer historiefortelling (som Harry Potter og Star Trek) og klosser med tydeligere læringseffekt (i enkel betydning: lese-skrive-regne) Og plutselig er ikke skandinaviske foreldre så sikre lenger heller: er du nå helt sikker på at klosser med 1-2-3 & A-B-C ikke er veldig oppbyggelig for barna mine? Kanskje de blir mer intelligente i fremtiden hvis klossene lærer dem å telle? Men det er ikke denne typen læring lego bidrar til. Det er mye mer grunnleggende ferdigheter enn å skrive og regne vi snakker om.

Så ble det altså nødvendig for Lego å begrunne sin lek og læringsforståelse mer eksplisitt. Det har blant annet psykolog Hans Henrik Knoop, fra Danmarks Pedagogiske universitet gjort. I sin bok: «Play, learning and creativity. Why happy children are better learners» risser han opp menneskets historiske læringsreise, sett gjennom evolusjonen og hjerneforskningen. Kort oppsummert beskriver han hvordan mennesket til alle tider har lekt. Og hvordan det er situasjoner med høy kompleksitet som er forutsetning for at vi får utfoldet og utfordret potensialet vårt – vi tester og eksperimenterer i møte med verden, og verden svarer tilbake. God lek kjennetegnes av nettopp det: klare rammer, uendelige muligheter for fantasi og fordypning. Situasjoner med for lineær og enkle forbindelser vil ikke trene oss på kompleksitet. Et

byggesystem med uendelige muligheter for sammen-setning gir det. Med et barns lekenhet kan klossene være hva som helst, om og om igjen, med fantasi som eneste grense. Enkle læringsmål kan kanskje gi illusjon av kontroll, men åpen lek gir uendelige muligheter for kompleks utvikling.

Vi er lekende mennesker

Edith Ackermann er professor ved Massachusetts Institute of Technology med nedslagsfelt: barns lek, kreativitet og fantasi (det lyder merkelig og deilig å kalle henne fantasi-professor) og har vært tilkoblet Lego i 23 år. Hun er utviklingspsykolog og studerer barn: Ser dem bygge, og undersøker lek og læring.

Et av de viktigste funnene i hennes forskning er at barn er født lærende. Mange læringsstrategier bygger på en grunnforståelse av at læring er noe vi tilfører mennesket. Som om det på en måte skjer motvillig. Denne motvilligheten mot læring er noe som oppstår når vi ikke forstår hvordan (altså hva som skal til for ikke å ødelegge at) mennesker leker og lærer fullstendig umiddelbart, ubegrunnet og naturlig. Utgangspunktet for Ackermann er det nyfødte mennesket: se hvor uskyldige og ubehjelpelige de er. Inkompetente kunne man si. Hvis du ser på det samme mennesket fire år senere så kan det løpe, hoppe, stille uendelige mengder spørsmål, leke prinsesse og supermann og tvinne foreldrene rundt lillefingeren. Babyen kommer inn i verden med en kapasitet som overgår alt annet: å lære. Og den primære måten den gjør det på er ved å leke. Barn er nysgjerrige, og elsker å gjøre det samme om og om igjen, og slik øver de mestring og kompetanse. Tidlig inngår de i fantasiverdener og utvikler fornemmelser for seg selv i verden, og hva de føler. Å finne på (fantasi) og å finne ut ting (utforskning og undersøkelser) går hånd i hånd. Barn forteller historier om sine verdener til enhver som vil høre på. Historiefortellingen og konstruksjon henger sammen. Det gjør også identitetsbygging og forståelse for verden. I denne forståelsen er ikke lek og læring adskilte ting.

Hvorfor leke? Spør jeg igjen. Og Hans Henrik Knoop sitt svar er: Fordi vi ikke kan la være. Fordi vi alltid har gjort det. Fordi det er slik mennesker (og dyr) lever og lærer. Fordi, hvis man ikke legger hindre ut, begrenser lysten og formørker motivasjonen, så leker mennesket av seg selv, for seg selv, uten stopp.

Ikke «same-same»

Når man skal skrive om pedagogiske inspirasjonskilder, så er det kanskje også på sin plass å belyse hvor det er avvik.

Mens konstruksjonismen som LEGO støtter sitt læring og lek-filosofi på kan kalles en interpsykisk læringsteori, er folkehøgskolen primært i en fellesskapsorientert tradisjon, der læringen som skjer imellom mennesker vektlegges mer enn prosessen som skjer inne i det enkelte individ. Man kan kanskje se konstruksjonismen for seg med barnet som sitter på kne foran en haug med klosser fordypet i byggingen av en fantasikonstruksjon. Folkehøgskolens lek og læringsfilosofi er kanskje bedre illustrert ved haugen med klosser med en sirkel av barn rundt, barn som selv konstruerer, men også leker med det samme, og må finne ut av å skape sammen.

KILDER:

Knoop, Hans Henrik. Play, learning and Creativity. Why happy children are better learners. Aschehoug, 2002.

Ackermann, Edith. The whole child development guide. LEGO, 2004 (denne rapporten ligger på nett under www.lego.com/parents)

www.lego.com

www.papert.org

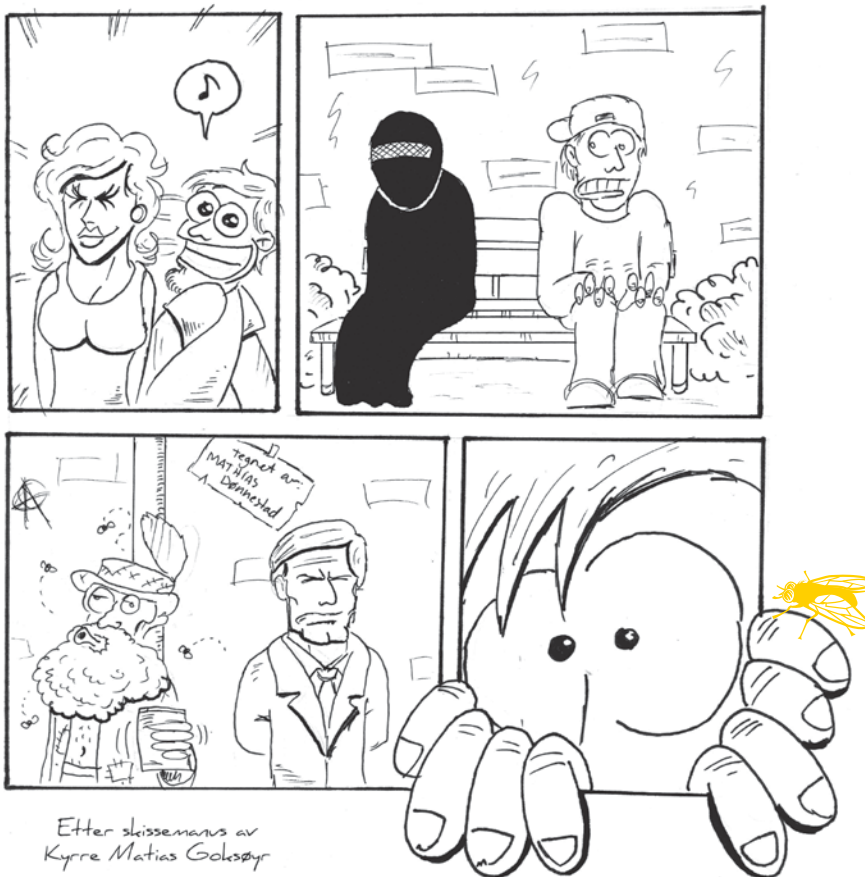
Informasjon om Edith Ackermanns research finnes på:

www.media.mit.edu/ffedith

KALENDER

17.–18.09: 3D-veiledning – erfaringssamling, Sanner Hotell, Gran
 19.–21.09.: Informasjonsseminar IF, Drammen
 24.09.: Kurs for nye tillitsvalgte, Sanner Hotell, Gran
 25.–27.09.: Tillitsvalgskonferanse, Sanner Hotell, Gran
 27.09: Kurs i lokale lønnsforhandlinger, Sanner Hotell, Gran
 01.–03.10.: Møte i distrikt 6, Hadeland folkehøgskole
 05.–06.10.: Møte i distrikt 3, Sogndal folkehøgskole
 09.–10.10.: Møte i distrikt 4, Sunnhordland folkehøgskole
 15.–18.10.: Møte i distrikt 1, Pasvik folkehøgskole
 15.–17.10.: Møte i distrikt 2, Nordmøre folkehøgskole
 22.–23.10.: Møte i distrikt 7, Follo folkehøgskole
 24.–26.10: Metodebanken, Sanner Hotell, Gran
 30.10.–01.11.: Kurs: Ledelse i folkehøgskolen, hva handler det om?
 09.-10.11: Kurs for styremedlemmer i folkehøgskolestyrer i Trøndelag, Stjørdal
 12.11: Årsmøte IF, Drammen
 12.–14.11: Rektorforum, Drammen

Hold deg oppdatert og si din mening på www.frilyntfolkehøgskole.no

Etter skissemanus av
Kyrre Matias Goksøy

Gruppereiser - Planlegger dere tur?

Gruppetur.no har lang erfaring med å organisere turer hvor dere kan kombinere faglig og kulturelt program. Her er et priseksempel til Riga med Air Baltic:

RIGA – fra kr. 2965,- (3 dager/2 netter)

Prisen er basert på 20 personer og inkluderer:

- Fly Oslo-Riga tur/retur med Air Baltic (f.eks lørdag-mandag)
- Skatter og avgifter
- 2 netter i dobbeltrom på 3* hotell (f.eks Hotel Albert)
- Frokost
- Transport mellom flyplass og hotell t/r
- Halvdagsutflukt (5 timer) til Kemer Nationalpark og Jurmala inkl. lunsj

RIGA

Gruppetur.no tilbyr gode priser på alle typer gruppereiser og vi skreddersyr din reise etter dine ønsker og behov. Vi kan hjelpe med alt fra konferansereiser for store og små firma, studietur for lærergrupper/barnehager, spa-reiser eller storbyferie for vennegjengen, idrettslaget, kor, korps eller forening.

Telefon: 23 10 23 19 / Kirkegata 32, 0153 Oslo
grupper@gruppetur.no
Gruppetur.no - et selskap i KILROY konsernet

Gruppetur.no

Estetisk erfaring som del av dannelsen i folkehøgskolen

I en årrekke har jeg jobbet innenfor det som kalles estetiske fag og kanskje følt det plassert litt i en bås. Dels fordi jeg har tenkt at estetikk er så mye mer enn det jeg jobber med, men også fordi jeg syns at mitt fag blir litt låst med en slik plassering. Jeg har hatt en akselererende interesse for å finne ut noe mer om estetikk. Hva er estetikk?

AV MARIANNE JEPSEN, HOLTEKILEN FOLKEHØGSKOLE

Mitt utgangspunkt er verken filosofens eller kunstnerens, men lekmannens nysgjerrighet!

Estetikk er et av disse begrepene som får en renessanse innimellom og blir omdefinert for å passe til tiden vi lever i. På samme måte som dannelsen i de siste årene er tatt opp igjen til fornyet debatt og forståelse. Det er bra for slik blir begrepet virkelig og håndterbart for oss som skal jobbe med det i hverdagen med elevene.

Da jeg for noen år siden jobbet med allmenndannelse i folkehøgskolen så jeg estetisk dømmekraft og estetisk dannelsen som en individorientert del av dannelsen i folkehøgskolen. Dette ga meg anledning til å lese litt mer om estetikk og hvordan begrepet har vært oppfattet og har utviklet seg gjennom de siste 2–300 år. Den tyske filosof Gernot Böhmes (1937) holdning om å tilbakedefinere estetikk og ta utgangspunkt i Alexander Gottlieb Baumgartens (1714–62) sansenes erkjennelse fra midten av 1700-tallet gir oss et bredt begrep som ikke bare handler om finkultur og kunst, men også om hverdags estetikk og ikke minst natur. **Böhme definerer tre områder som han mener er estetikk: natur, det reelle (design) og kunst.**

I daglig tale bruker vi estetikk om det skjønnne og harmoniske, om smak og om erkjennelse gjennom sansene, skriver Austrup og Sørensen i deres bok *Æstetik og læring*. Det ligger ikke så langt fra det Böhme skriver om.

Den sanselige erkjennelse

Baumgarten fremførte på 1700-tallet den sanselige erkjennelse som en filosofisk teori for å forklare den del av

erkjennelsen som angår de klare, men utydelige forestillinger, altså følelsenes og fornemmelsenes område. Han mente at den logiske erkjennelse må suppleres med en estetisk erfaring hvis man vil erkjenne verden i dens metafysiske helhet. Tar vi ikke estetikk med får vi altså ifølge Baumgarten ikke et helt bilde av verden. Vi mangler en dimensjon og klarer ikke å erkjenne verden uten å bruke både den estetiske og den analytiske evnen vår.

Senere ble estetikk snevret inn til å være et begrep i kunsten. I dag er det imidlertid stor enighet om at estetikk ikke bare handler om det finkulturelle – men det er ikke enighet om hvor bredt begrepet dekker.

Mange definerer i dag estetikk som noe som er symbol for noe annet og det blir dermed et kulturelt begrep som ikke inkluderer naturen. Hansjörg Hohr bruker for eksempel begrepet sanselig symbolikk om lek og estetisk virksomhet. I de danske folkehøgskolers forsøks- og utviklingsarbeide fra 2005 har man holdt seg til denne vinklingen.

Andre er opptatt av at vi får naturestetikken og den sanselige erfaring av naturen tilbake i vår hverdag for at vi gjennom det får en erkjennelse som gjør oss i stand til å skape en bærekraftig utvikling. Svend Erik Larsen peker i en artikkel i et kompendium fra Naturrådet i Danmark på at naturen må oppfattes både som opplevelseslandskapet og overlevelseslandskapet og at begge må knyttes til estetiske kategorier. I dette perspektiv gir både natur og kultur estetiske erfaringer som fører til etisk refleksjon om blant annet bærekraftighet. C. Otto Scharmer sier det slik: «*Den økologiske krise er et tegn på at vi har mistet sansene som inngang til naturens levende felt.*»

For meg å se er det felles for de ovenstående betraktningene at det er erkjennelse med bakgrunn i erfaring som gir oss mulighet for å handle. Ikke bare på bakgrunn av en vitenskapelig teori men at vi nettopp ved å koble den analytiske vitenskap med den estetiske erfaring får et bedre grunnlag for våre handlinger og beslutninger.

Hverdageestetikk

Hverdageestetikken ser vi overalt. Vi snakker om design og innretning og velger nøye ut det vi liker og syns er fint, det som direkte og indirekte signaliserer våre verdier. Alt det vi omgir oss med har ikke lengre bare en bruksverdi og en bytteverdi, men også en iscenesettelsesverdi (Böhme). Ting og holdninger signaliserer en livsstil og det gjelder å iscenesette seg selv ut fra de ting og de holdninger man velger. Vi oversvømmes av ulike livsstilsmagasiner om interiør, trening, reise, mote, hage, hytte, båt...

De Dette er toppaktuelt i vårt arbeid med ungdommer. må konstant velge hvordan de vil iscenesette seg selv. Er klesstilen siste nytt fra motebladene eller er det gjenbruksstil fra Fretex? Mange prøver å finne sin egen stil, men hva er *min egen stil*, hvordan velge den og hvem påvirker? Hvilke interesser prioriteres, er det trening, friluftsliv, film eller... Og holdningene, hva er politisk korrekt å mene og hvordan møte de som mener noe annet enn en selv? Hvordan opptrer en politiker, hvordan var talen iscenesatt etc.

Iscenesettelsesverdien forholder vi oss til, den har blitt en del av hverdagen vår. Vi bruker ikke bare bruks- og bytteverdi i våre vurderinger men også sansene, de estetiske inntrykk.

Sanse og reflektere

Vi er alle utsatt for en rekke påvirkninger og valg. Ikke minst er ungdommene i en livsfase hvor de blir påvirket og prøver ut ulike holdninger og uttrykk. Dette må vi hjelpe elevene med. Noe gir seg selv på en folkehøgskole hvor det kommer ulike typer elever med ulike uttrykk så elevene gir hverandre nye estetiske erfaringer. Elevene kommer til et nytt sted hvor de ikke kjenner noen, det gir anledning til at noen prøver ut nye image og identiteter. Kanskje vi kan hjelpe elevene i deres refleksjoner over alle de estetiske inntrykk de møter så de er bedre rustet til å velge? Kanskje vi også skal supplere de inntrykk elevene gir hverandre ved å gi dem andre estetiske erfaringer.

Vi bruker sansene helt automatisk, men vi er ikke alltid klar over hva vi utsetter sansene for og ikke minst hvordan vi tolker de signalene sansene får.

Her er det minst to ting å ta tak i på folkehøgskolen. Det ene er hva vi utsetter elevenes sanser for, hvilke estetiske erfaringer vi gir dem. Det annet er hvordan vi bearbejder og reflekterer over inntrykk og erfaringer og dermed hvilke erkjennelser det gir elevene.

FOTO: ØYVIND KRABBERØD

«Böhme definerer tre områder som han mener er estetikk: natur, det reelle (design) og kunst»

«Tar vi ikke estetikk med får vi altså ifølge Baumgarten ikke et helt bilde av verden»

Estetisk erfaring kan vi gi våre elever på alle områdene som er skissert her. Noen skoler jobber mye med friluftsliv – og natur. Andre jobber mye med kunst. Og alle, tror jeg, jobber med estetikk i hverdagen. Vi kan gjøre mer ut av det. Være litt mer oppmerksomme på hva vi presenterer elevene for. Uansett om det er maten eller omgivelsene på skolen ute og inne, hvordan vi arrangerer ulike fester og happening, hvordan klasserommet ser ut, hvilke ture vi tar på etc. Vi må tenke estetikk inn i hva vi viser elevene og hvilke erfaringer vi gir dem. Og så må vi i noen sammenhenger reflektere sammen med elevene, sette samtaler og dialog i gang. En metode vi bruker ofte, men som også må brukes med utgangspunkt i det estetiske.

Det kan være at det vi kaller estetiske fag har dårlige kår, som Øyvind Krabberød er inne på i siste nummer av Folkehøgskolen. Da må vi prøve å finne andre og kanskje bedre arenaer.

Selv om vi er en skole som ikke har friluftsliv på timeplanen kan vi gi elevene estetiske erfaringer i natur og kultur og ikke bare la dem erfare enkeltelementer, men også sammenhenger så estetikk ikke bare blir individuelt, men igjen en del av sosiale fellesskap. Vi kan være med i refleksjoner med referanse til for eksempel bærekraftig utvikling og vi kan godt presentere elevene for ulike sider av kunst som gir dem sanselige erfaringer selv om vi ikke har litteratur-, design- eller teaterlinje. I et moderne perspektiv av estetikk blir oppgaven å gi elevene mange og allsidige estetiske erfaringer som kan være med til å gi helhetsperspektiv.

Estetiske erfaringer er igangsetter for etisk refleksjon, som igjen er bakgrunn for handling og en del av dannelsen elevene møter på folkehøgskolen. Svend Erik Larsen uttrykker seg slik: «Etikk uden æstetisk erfaring bliver abstrakt system, æstetisk erfaring uden etisk perspektiv bliver blot gentaget individuelt føleri.»

Fremtiden for estetikk i folkehøgskolen

Baumgarten snakker om en estetisk erfaring. Hohr henviser i sitt essay i den nye artikkelsamlingen Dannelsen til erfaringspedagogen John Dewey som vi i folkehøgskolen ofte refererer til når vi skal fortelle om folkehøgskolepedagogikk. Så vi er godt på vei tror jeg – men med mer bevissthet kommer vi lengre. Erfaring gir erkjennelse gjennom refleksjon.

I min undersøkelse av folkehøgskolenes dannelsesideal i 2008 analyserte jeg verdigrunnlag og formål for skolene. Det var få som nevnte den estetiske dimensjonen i disse dokumenter, bare 9%. Har vi lite estetisk virksomhet i folkehøgskolen eller er det bare ikke noe vi skriver om? Dette kan jo ha endret seg på fire år, men det er viktig at vi også tilbyr elevene den estetiske dimensjonen for å gi dem et helt bilde av verden.

I den offentlige skole har estetikk tilsynelatende trange kår, det kan henge sammen med at alt må være målbart. Vi som ikke har pensum og eksamener og krav om målbare resultater på samme måte som skolesystemet ellers kan benytte andre muligheter. En av dem er å gi elevene estetiske erfaringer, sanselige erkjennelser. Det er med til å gi elevene en forståelse av følelsenes og fornemmelsenes betydning i en helhetsforståelse innen for enkeltområder og av hele verden.

De såkalte estetiske fag kan vi fortsatt ha, men vi må kanskje satse spesielt på den brede erfaringsestetikk for alle elever. Spesielt når fokus på estetikk forsvinner i så mange sammenhenger har vi en jobb å gjøre for å bidra til et bredere grunnlag for etiske beslutninger hos fremtidens unge.

«Ungdom må konstant velge hvordan de vil iscenesette seg selv»

LITTERATUR

Austring, Benny D. og Sørensen, Merete (2006). *Æstetikk og læring. Grundbog om æstetiske lærerprocesser*. København, Hans Reitzels forlag

Böhmen, Gernot (2001) «Innføring» fra *Aisthetik. Vorlesungen über ästhetik als allgemeine wahrnehmungslehre*. I: Bale, Kjersti, Bø-Rygg, Arnfinn (red.) (2008) *Estetisk teori. En antologi*, s. 519–532. Oslo, Universitetsforlaget

Hohr, Hansjörg (2011) *Estetikens plass i forskning og lære*. I: Hagtvet, B. og Ognjenovic, G. (red.) (2011) *Dannelse. Tenkning, modning, refleksjon* s.519–535. Oslo, Dreyers forlag

Larsen, Svend Erik (2000): *I orkanens øje. Natur, æstetik og bæredygtighed. I: Dansk naturpolitik – i bæredygtighedens perspektiv*. Temarapport nr. 2 2000, Naturrådet

Æstetikk og dannelse. Dokumentation af det almene og faglige sigte i de æstetiske fags indhold og metode. (2005). København, FFD

Animerte dager på Skjeberg

Animasjonsfilmer, musikk og klatring – det første sommerkurset i regi av Ny GIV er gjennomført på Skjeberg Folkehøyskole.

TEKST: ANNELISE FJELD KNUSEN / FOTO: LISA MARIE LARSEN

– Jeg synes det er moro, jeg, sø. Henrik strekker forsiktig på den cirka 200 cm lange kroppen, for ikke å rote til de utklippede figurene i animasjonsboksen. Han skal i gang med andre året på Glemmen videregående skole, og planlegger å bli konditor. Men akkurat nå er han i avslutningsfasen av filmingen.

Minifolkehøyskole

Skjeberg Folkehøyskole har gjennomført to like uker med kurset kalt Animasjon og anime for elever i alderen 15–18 år. I løpet av fem hektiske dager har de produsert en animasjonsfilm, lært om animasjons-historie og animehistorikk, klatret og musisert.

Med solid bemanning av rektor, kjøkken, tre lærere og tre tidligere elever som hjelpelærere, har en ukes minifolkehøyskole vært en stor suksess.

Det var i midlertid ikke helt enkelt å få tak i Ny GIV-elevene, og tids-punktet sammenfalt med Østfold Fylkeskommunes opplegg for overgangselevene. Etter hvert peilet skolen seg inn på VG1-elever, og reiste rundt til skolene for å treffe potensielle deltakere.

Til neste år er samkjøringen med Fylkeskommunen på plass, og elevgrunnlaget vil være på rundt 350 stykker.

Tett program

Under mottoet «Lediggang er roten til alt bråk på internatet», hadde personalet på Skjeberg lagt opp et program som gikk fra frokost klokken

åtte, til avslutning klokken ti på kvelden. Det ble lagt inn litt gode pauser på dagen, til en siesta og en kjøp tur i butikken.

Nattebråket var ikke-eksisterende, og noen av elevene fikk nok døgn-rytmen på plass igjen på den litt brutale måten. Med hjelpelærere boende på internatet, og tilsynslærer som sovende bakvakt, gikk det veldig rolig for seg.

Dagene startet med teori og jobbing, så et lite avbrekk med fysisk aktivitet, og så sosialt samvær etter kveldsmat.

– I tillegg fikk vi skviset inn nok plass til foreldreavslutning med musikkinnslag og vising av filmene den siste kvelden, sier Mona Sandberg, som hadde ansvaret for den praktiske animasjonen.

– Den første uken kom det så mye slekt og venner at vi måtte svippe ned i butikken etter is for å spe på kakefatet, smiler hun.

Frister til gjentakelse

– Jeg synes det er morsomt å merke at opplegget og pedagogikken fungerer like bra på andre, og yngre elev-grupper enn den tradisjonelle folkehøyskoleeleven. Det har vært fint å forholde seg til en ny gruppe elever, og det er bra å få kontakt med foreldre i nærmiljøet, som har fått et positivt inntrykk av folkehøyskolen, sier Sandberg, som godt kan tenke seg en gjentakelse til neste år.

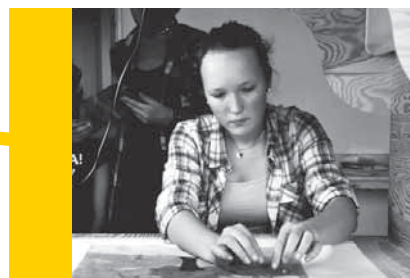
Kurset ga for øvrig skolen en liten tilleggsbonus: To av kursdeltagerne møter på skolen 26. august, da som folkehøyskoleelever.

Kakepyntkonkurranse: Henrik, Marie og Linn beundrer verket.

Utfordring: Elevene tøyer grenser i klatrevegg.

Konsentrert: Linn og gruppen i aksjon.

Idrettsskolen – et pedagogisk prosjekt gjennom 25 år

Inspirasjonen til denne artikkelen var Foros og Vetlesen sin bok: «Angsten for oppdragelese», som kom ut tidligere i år. En analyse av norsk pedagogikk de siste 40 år er interessant for en fersk pensjonist... Boka inspirerte til en gjennomtenking av Idrettsskolen som 25 årig pedagogisk prosjekt, et prosjekt som ikke på noe vis er eller var, preget av angst for noe som helst.

AV HELGE FURNES, PENSJONERT REKTOR VED NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE
FOTO: HILDE GRYMYR

Idrettsskolen Numedal folkehøgskole er 25 år. Et dristig pedagogisk prosjekt fra 1985/86 har vist seg å ha så mye oppdrift at folkehøgskolen i Rollag aldri har hatt en mer sentral plass i bygdas daglige liv.

De største utviklingsoptimistene trodde at utvidelsen av fag og antallet med fagfolk på 50 og 60-tallet, skulle gi klare svar på de aller fleste av samfunnets tekniske, medisinske eller samfunnsmessige spørsmål. Slik gikk det jo ikke. En kan ikke studere seg vekk fra intersemotsetninger. Politikk er fortsatt politikk.

Dannelsesbrudd

68-opprøret hadde to elementer i Norge:

1. En kritikk av rigide samfunnsformer og
2. Individuell frihet til det meste – flower power.

For folkehøgskolen så medførte 68-oppgjøret at en måtte arbeide ut en modernisert plattform, den gamle var for forankret i et samfunn som ikke eksisterte lenger. Denne omformingen måtte omfatte både en samfunnsmessig og en individuell endring. Både en systemliberal og en individliberal utfordring.

Ove Korsgaard – tid rektor ved Gerlev, og samarbeidspartner med Idrettsskolen – hevder i antologien «Dannelsens forvandling» følgende: Grundtvig tapte kampen om kirken i Norge, den vant Gisle Johnson, men erobret i stedet grepet om utformingen av det nasjonale i Norge.

Det nasjonale i Norge er knyttet til folket, folket har makten – ikke adel eller geistlighet, folket har organisasjonene – for arbeidsliv, språk, idrett, alkohol, religion, helsestell, bridge og så videre.

Utviklinga av organisasjonene viser endringene i det nasjonale uttrykk – det synliggjør det dynamisk i begrepet.

Dette mangfold av folkelige organisasjoner bidro i til folkets kontroll med samfunnsutviklingen og derved til folkets dannelse. Demokrati er ikke bare partier og valg – eller at politikk er for alvorlig til å overlate til politikere alene. Politikk uten dannelse er Islands kollaps, Terralån eller skattetriksing. Mangler man gjensidighets-perspektivet er en ikke danna, skulker en kjøkken-tjenesten er det et dannelsesbrudd. Dette var det store bildet.

Det lille bildet var at man i flere år hadde hatt stor tilfredshet med friluftsliv som sentral aktivitet her i Numedal. En folkehøgskole med vekt på aktivitetsfag, friluftsliv, fellesfag og basisgruppe så dagens lys.

«Politikk uten
dannelse er Islands
kollaps, Terralån
eller skattetriksing»

Idrettsskolen – folkehøgskolen for idrett, friluftsliv og ledelse. Kroppskulturen er en del av det nasjonale uttrykk, og ledelse er en del av den aktive danning.

Vi hadde et kollegium som ville skole, som ville drive med det som var programmet. Som prioriterte praksis framfor teori, idrett framfor filosofi, fotball framfor folkedans.

Vi satte kroppserfaringer opp mot den instrumentelle rasjonalitet, og hadde samtaler rundt de konkrete erfaringer som timene, prosjektene, turene gav. Vi snakka om den kulda eller det regnværet – en bygget kompetanse i gruppa og hos den enkelte.

Et kriseteam verdig

Dette er pedagogisk praksis som viser avstand fra laizze faire-pedagogikken som Foros og Vetlesen peker på, som overlater oppdragelse til markedet – under slagordet; fordi du fortjener det.

Det var også en strategisk markedsanalyse bak de lokalt forankra valg, som utfordret folkehøgskolen. Det strategiske valget av utvida dialog med markedet var ikke bare påkrevet,

det var ønskelig, resulterte i at snille kollega Harald Midtsund møtte noen uttalelser og et kroppsspråk på rektormøtet, som var et kriseteam verdig.

At Idrettsskolen også grep det moderne i tida, ser vi tydeligere etterpå.

Det utvida kulturbegrep kom i 72/73, idrettsslinjer var det ved flere skoler, men ikke før var Idrettsskolen danna, så vant håndballdamene sin første internasjonale medalje, så kom Lillehammer, Eggen og Drillo, «Det er typisk norsk å være god», Erik Vea – dere husker vel han, alpinkjendiser og helter i hopp og langrenn, til en i år også kan være svømmer og nasjonalt ikon.

Mosjon, trim, trening er bra for helsa, bra for samarbeidet, bra for psyken, bra for leseevnen, konsentrasjonen og matematikken.

Nyskapning

Det er i dette moderniserte nasjonale bildet at Idrettsskolen står. Det er i dette bildet at skolen nå formulerer sitt oppdrag med uttrykket:

Lær kroppen å leve.

Det er i dette bildet at skolen har en svømmehall som er ekstraordinær og at en nå skal bygge en idrettshall som også er en nyskapning i Norge.

Det var dette som ble dratt i gang for 25 år siden og som siden har ført mer enn 2000 ungdommer gjennom skolen og som har forankra skolens utvikling i lokalsamfunnet utvikling. Samfunnet her i Rollag har blitt modernisert ved hjelp av skolen – en markedsorientert dannelsespedagogikk er en virksom samfunnsaktør.

Tidligere rektor Hallvard Smørgrav var også med på Retro-samlinga i juni.

Han hadde en interessant problemstilling; om ikke framkomsten av fenomenet Idrettsskolen var med på å myke opp/ justere frontene slik at en fikk begge folkehøgskoleorganisasjonene med på arbeidet om konkurransepoeng. Et post-Hernes tiltak som er helt avgjørende for skole-slagets suksess, slik vi ser i dag.

Dette er en utfordring til videre forskning i feltet mellom individualiserende og organisasjonsliberalere som starta i -68, men hvor siste strek ikke er satt under svare ennå.

«Samfunnet her
i Rollag har blitt
modernisert ved
hjelp av skolen – en
markedsorientert
dannelsespedagogikk
er en virksom
samfunnsaktør»

Junimøte i Seljord

Staben ved Seljord folkehøgskule, med Terje Heggernes i spissen, leverte virkelig varene da de arrangerte folkehøgskolekonferanse 4.– 7. juni, i samarbeid med Norsk Folkehøgskolelag. Over hundre ansatte av alle slag i frilynt folkehøgskole fikk servert et ypperlig kulturprogram og et flott faglig opplegg de fire dagene i Seljord. Her gikk virkelig de som hadde blitt hjemme glipp av noe!

PÅ JUNIMØTET: ØYVIND KRABBERØD
OG MARTE FOUGNER HJORT

Folkehøgskolen i Vest-Telemark markerte også sitt 40-års jubileum. Tidligere elever hadde vært i full trening en uke og bidro med musikal-program i kulturhuset for gjestene på konferansen – mange takk!

Som på Fana for fire år siden var Junimøtet og samling for praktisk personale slått sammen. Mye av programmet var felles, og noe var delt. Men her var det mulig å krysse hverandres grenser etter interesse.

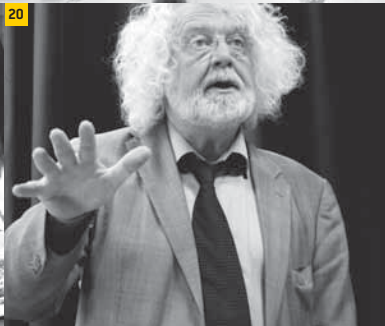
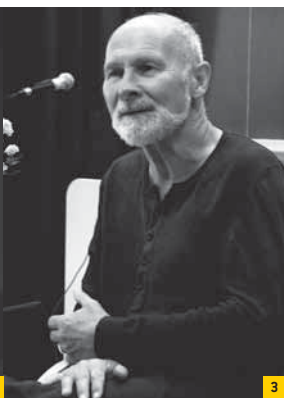
Den unike skolen var overskriften over dagene. Foredragene til psykolog Atle Andersen, *Folkeskikk og uskikk på jobben*, kommunelege Elisabeth Swendsen med *Hvordan møter vi elever med psykiske lidelser i folkehøgskolen?* og Edvard Hoem som delte av sitt Bjørnsonske overflødigshorn, *Bjørnson og folkehøgskolen* – var det virkelig klasse over.

Deltakerne fikk også kulturinnslag i rikelig monn og fra øverste hylle – det meste fra egne rekker ved skolen. Folkemusikeren Knut Buen og lærer Kjetil Flatland hadde utekonsert i Kivledalen noen kilometer fra skolen. Her har kunsthøgskulen Bente Lindvig bygd et fantastisk tun som hun inviterte gjestene inn i. I fjellsiden ovenfor fikk vi besøk av Kivlemøyane – etter et lokalt sagn. Et usedvanelig hyggelig og flott arrangement.

1. Rektor Terje Heggernes ved Seljord folkehøgskule loset arrangementet trygt og sikkert. Når dette arrangementet var ferdig gikk staben rett på 40-års jubileum. Ikke skvetne der i gården.
2. Musikk lærer Vidar Ytre-Arne på fiolin og datteren Ingrid med klokkeklar rost trollbandt forsamlingen.
3. Psykolog Atle Andersen hadde forsamlingen i godt grep med foredraget – *Folkeskikk og uskikk på jobben*.
4. Utekonsert i Kivledalen med musikk lærer Kjetil Flatland og folkemusiker Knut Buen.

5. Kunsthøgskulen på Seljord folkehøgskule, Bente Lindvig, tok imot hele forsamlingen på sitt flotte sted i Kivledalen.
6. Konsert i Kivledalen, kaldt ut på kvelden, men med musikk, tekster og mat som varmet.
7. Erlaug Benjaminsen fra Lofoten og Tore Haltli fra Sund nyter litt Seljord-sol.
8. Forstander Kurt Willumsen fra Danmark var hentet til Seljord for å snakke om *Den unike skolen* – hvorfor folkehøgskolen er, skal, og bør være så spesiell.
9. Kommunelege i Seljord, Elisabeth Swendsen, med tydelig beskjed og analyse i sitt foredrag – *Hvordan møter vi elever med psykiske lidelser i folkehøgskolen?* Her fikk vi servert et blikk langt utover folkehøgskoleverdenen – glimrende!
10. Om lag 100 deltakere med base i frilynt folkehøgskole var samlet på Seljord folkehøgskule noen fine junidager.
11. Tid for å mingle i sommerværet. Ustabilt, men mye fint vær i Seljord.
12. Seljord folkehøgskule framstår som et flott skoleanlegg der det kneiser over Seljord-bygda.
13. Arild Mikkelsen måtte prøve trammen på gården der Viggo Ullmann bodde.
14. En folkehøgskolehoveding og nasjonsbygger, Viggo Ullmann, har sin byste i Seljord. Den frisinne Seljord folkehøgskule i Telemarks-bygda var hans verk.
15. Tidligere rektor ved Seljord folkehøgskule gjennom mange år, Lars Bjodal, var energisk guide på sogevandring i Seljord.
16. Festmiddag og god stemning. F.v. Gunhild og Lars Bjaadal, Haldis Brubæk og Arild Mikkelsen.
17. Festmiddag også for staben fra Seljord: F.v. Danselærer Lene Wadseth og Brith Bø, kontor.
18. Seljord folkehøgskule inviterte til 40-års jubileumsfest i kulturhuset med musikal-cabaret.
19. Fotolærerne Lene Sørøy Neverdal (tv.) og Sivelin Kjølstad fra Sogndal folkehøgskule hadde fine dager i Telemark.
20. Edvard Hoem avsluttet konferansen med sitt foredrag *Bjørnson og folkehøgskolen*. Han tok forsamlingen med seg på en spennende reise.

JUNIMØTET I SELJORD

HELE PERSONALET INVOLVERT PÅ RINGERIKE:

Totalgevinst på kort og lang sikt

Det praktiske personalets bidrag i det sosialpedagogiske arbeidet var tittelen på foredraget til Kristin Smith fra Ringerike folkehøgskole. Vi fikk et godt innblikk i hvordan de har jobbet med dette feltet på Hønefoss-skolen.

Kristin Smith fra Ringerike folkehøgskole holdt et engasjert foredrag med tittelen: *Det praktiske personalets bidrag i det sosialpedagogiske arbeidet.*

Kristin Smith jobber på kontoret og med sommerdriften, hun forteller at de ved skolen har satt det sosialpedagogiske arbeidet i system. Hun presenterte følgende forutsetninger for at de som jobber med drift skal kunne bidra ut mot elevene:

- Personalpolitikk – ett felles personale
- Krever en holdningsendring hos driftsansatte, lærere og ledelse
- Tid
- Gevinst først når det blir synlig i elevgruppa: – Elever bruker ordet personale i samtaler og uttrykker at de opplever personalet som ett i evalueringer

Kristin understrekte at for å kunne bidra var det viktig å kunne jobbe mest mulig på dagtid – være tilstede

når det er elever på skolen, og at alle avdelinger jevnlig må møte elevene.

– Det er viktig å kunne gå ut av sin primærfunksjon – delta på ulike arrangementer. Det gir felles opplevelser med elevene, vi får da mer å snakke sammen om, sa Kristin Smith.

Obligatorisk frammøte

Og hva kan så det praktiske personalet, eller drift som Kristin helst kaller de, bidra med i det sosialpedagogiske arbeidet? Her mente hun at livserfaring, faglig kompetanse og meninger, og erfaring fra et annet ståsted var viktig. – Det er også godt å få en bevisstgjøring rundt nødvendigheten av de oppgaver vi gjør.

Kristin forteller at personalet nesten i alle saker sitter sammen og diskuterer på Ringerike. De har en personalflyt med kontorer for lærere og drift. Hele personalet reiser sammen. De oppfordres til å holde morgensamling. Det er obligatorisk frammøte for personalet når de opplever at noe er viktig som fellesopplevelse.

Det er tydelig at de har jobbet og satt i system arbeidet med å bruke hele personalet i det sosialpedagogiske arbeid. De har blant annet utviklet en arbeidstidskonto og som da kan regnes inn som normal arbeidstid. Deltakelse på morgensamling, elevkvelder, personaltrim kan puttes inn i kontoen – det kan maks utgjøre en uke pr år.

Totalgevinst

Jeg ser mange tydelig imponerte og forundrede ansikter som lytter ivrig på Kristins foredrag. Hun forteller engasjert om Ringerike folkehøgskole.

– Denne prosessen og det vi har fått til gir en totalgevinst både på kort og lang sikt, og det gir mye større interesse for skolen. Kristin startet selv som kjøkkenassistent. Hun forteller at hun stadig blir mer involvert i skolen og elevene. Det har blant annet gitt deltakelse på skole- og linjeturer.

Og hva har de så planer om videre – er de kommet helt i mål i arbeidet med å inkludere hele staben i skoledriften og det sosialpedagogiske arbeidet?

– Vi har noen ønsker for fremtiden: Vi ønsker mer fokus på obligatoriske aktiviteter, og å bli mer involvert første uke – «bli kjent». Vi ønsker også obligatorisk frammøte på noen elevkvelder, og å motivere driftspersonalet til å ønske å delta mer. Vi vil også forankre vår plass i lærerkollegiet og hos ledelsen, avsluttet en engasjert foredragsholder.

Det var tydelig at mange var oppildnet av det de hadde fått til på Hønefoss, her var gode ideer. Så da er det bare å håpe på mange gode prosesser i samme retning rundt på folkehøgskolene.

Eksistensielle spørsmål i frilynt folkehøgskole

En del av junimøtet på Seljord var satt av til å diskutere religion og eksistensielle spørsmål i frilynt folkehøgskole. Det var et tema som viste seg å engasjere deltakerne. Øyvind Brandt innledet om temaet.

NF-leder Øyvind Brandt var med på å sette religion og eksistensielle spørsmål på dagsorden på junimøtet. Han mente i sin innledning at dette er temaer som opptar både elever og ansatte på frilynte folkehøgskoler. Brandt fortalte om bakgrunnen for at dette har blitt et tema i frilynt folkehøgskole nå, og han nevnte blant annet artikkelsamlingen «Med livet som pensum» som kom ut i 2010. Arild Mikkelsens artikkel fra boken førte til en debatt innad i «rørsla» våren 2011. På rektorforum i Drammen på tampen av 2011 ble det en noe opphetet diskusjon om temaet, så det er tydelig at religiøse spørsmål engasjerer også frilynte folkehøgskolearbeidere.

Lekfolkskonferanse

I mars i år arrangerte NF en lekfolkskonferanse på Follo folkehøgskole, med både elever og lærere som deltakere.

– Den var bygget på lekfolkskonferansemodellen, som er en vitaliserende demokratisk metode, forklarte Øyvind.

Han fortalte at konferansen ble innledet med en metodegjennomgang. Deretter var det en runde med spørsmål fra lekfolkspanelet, som gikk over i en åpen høring med ekspertpanelet. Lekfolkspanelet drøftet spørsmålene og kom frem til at religiøse og eksistensielle spørsmål bør være en del av frilynt folkehøgskole, uten at det blir et hovedfokus.

De mener at temaene bør tas opp på en nøytral måte, slik at det ikke føles påtrengende. Alle bør være informert om og være med på noe av

opplegget. Det er viktig å kunne ta lærdom av hverandre og ta del i andres tanker og ideer, mente lekfolkspanelet.

– Frilynt folkehøgskole er en godt egnet arena til å ta opp disse spørsmålene, fordi vi kan tilby en trygg og fordomsfri ramme, sa Øyvind Brandt.

Videre konkluderte panelet med at formålet med å ta opp eksistensielle og religiøse spørsmål er å skape oppriktig forståelse, respekt og åpenhet for seg selv, andre og fellesskapet. Dette inkluderer å finne ut hvem man er og hvem man ønsker å være. Ulike tema representerer utfordringer for elevene og setter tankene på prøve i den hensikt å få et bedre liv og utvikle seg selv som menneske. Tilegnelse av ny kunnskap vil bidra til å fjerne og forebygge fordommer og stimulere til mer åpenhet i miljøet og dermed et mer reflektert syn. Arbeid med eksistensielle og religiøse tema vil derfor øke toleransen og oppmuntre til undring, og samtidig skape grunnlag for eventuelt å endre mening, basert på forståelse for at det finnes flere valg, flere svar og flere tanker.

Fruktbare gruppediskusjoner

Brandt snakket videre om unge menneskers holdninger til religion i dag. Han trakk frem en undersøkelse som er blitt foretatt blant ungdomsskoleelever på Vestlandet. Den viste at ca. 40 prosent ikke er religiøse. Ca. 30 prosent er religiøse uten å ta det veldig på alvor, og ca. 30 prosent svarer at religion er viktig. I flerkulturelle klasser er de positive til

religionsundervisning, mens de fleste av respondentene er negative til religionsutøvelse på skolen (for eksempel i bønnenrom).

Til slutt ble deltakerne på junimøtet delt inn i grupper for å diskutere temaet videre. Før gruppediskusjonene fikk de noen stikkord å henge diskusjonen på:

- I hvilken grad, om noen, og hvordan (på hvilke måter) kan og bør det gis rom for eksistensielle og religiøse spørsmål i frilynt folkehøgskole?
- I hvilken grad og på hvilke måter og ved hvem gis det plass for eksistensielle og religiøse spørsmål på din skole?
- Hvilke tema innenfor religiøse og eksistensielle området synes du/gruppa bør legges mest vekt på?
- Hva bør være målet med å ta opp de ulike eksistensielle og religiøse temaene?
- På hvilke måter kan slike spørsmål best tas opp (ulike måter til ulike tema)?
- Hva bør være skolens og lærers rolle i slike tema?

Viktig etter 22.07.

De fleste gruppene var enig i at dette er viktige spørsmål å ta opp også for frilynte folkehøgskoler. Det var likevel noe uenighet blant møtedeltakerne, men noen synspunkter gikk igjen. Blant annet var det stor enighet om at målet må være å få så trygge elever at det er naturlig for dem å ta opp disse spørsmålene.

Mange mente også at behovet er stort blant elevene for å snakke om dette, særlig etter 22.07. Og at elever i 18–20-årsalderen generelt sett tenker mye på spørsmål som har med tro og tvil å gjøre.

Tre på junimøtet

CAROLINE RYSSTAD, INTERNATLEDER OG LÆRER PÅ SETESDAL FOLKEHØGSKOLE

– For min del er det første gang jeg er på et møte som dette, jeg har jobbet på Setesdal i ett år. Så jeg suger til meg inntrykk og andres meninger, og synes det er veldig nyttig å være her. For meg er det viktigste å lytte til diskusjonene som foregår disse dagene.

- Hvordan har møtet ditt med folkehøgskolen vært?
- Jeg stortrives på Setesdal, og jeg liker friheten i skoleslaget og at det er rom for å tenke selv.

LINDA HJEMGÅRD, INTERNATLEDER PÅ JÆREN FOLKEHØGSKULE

– Jeg har jobbet på Jæren siden 2009, og drar på så mange av disse møtene jeg kan. Her på Seljord er det mange spennende temaer på programmet, og så er det kjekt å treffe folk fra andre folkehøgskoler, sier Linda.

- Hva liker du best med å jobbe i folkehøgskolen?
- Da jeg kom til Jæren hadde jeg vært hestelærer i noen år. Det var fint, men jeg ønsket meg en annen type elevkontakt, så da søkte jeg på internatlederstillinga på Jæren. Og det er en veldig givende jobb. Jeg har mange gode og lange elevsamtaler og i tillegg har jeg personalansvar. Jeg liker godt samspillet med elevene, det å hjelpe dem å vokse ut fra deres egne interesser.

ELLEN NICKELSEN, ADMINISTRASJONSKONSULENT OG LÆRER PÅ REISELIVSLINJA, KARMØY FOLKEHØGSKULE

– Dette er mitt tredje junimøte og jeg synes det er veldig hyggelig å være her og møte kolleger. Jeg får alltid ny inspirasjon på disse møtene, det er nesten det samme hva foredragene handler om. Det viktigste er å møte folk. Men jeg synes det er interessant at religion er et tema på møtet i år. På Karmøy har vi en prest som underviser i religion og eksistensielle spørsmål, og det er jo en del av allmenn-danningen, selv om det er et uhandgripelig tema.

Regine Elida Grimstad var elev ved bildekunstlinja ved Seljord folkehøgskule siste skoleår. Det har to grå murvegger fått glede av, med sitt deilig lekne uttrykk. Lærer ved på linja, Bente Lindvig, forteller at Regine hadde en flott strek og ble mye brukt som illustratør gjennom skoleåret. Foruten de to veggene har hun bidratt med sin signatur på plakater og i årboka.

ØK

Året som folkehøgskoleelev på Ringerike folkehøgskole

**MATHIAS KOLBERG
ERIKSEN** (19) FRA
BÆRUMS VERK.
STANDUP

– *Hva har du lært?*
– Har lært masse innen teater og standup. Flott å lære uten press av karakterer og pensum, men utfra motivasjon og interesse. Har også lært mye av å bo sammen med andre mennesker, og å ta hensyn til de rundt meg. Verden dreier seg om mer enn meg selv.

– *Høydepunktet?*
– Det var å reise på turné med egen revy. Vi besøkte veldig mange ulike skoler. Fantastisk å stå på scenen og spille. Fikk også prøve meg på en standup-scene her i Hønefoss.

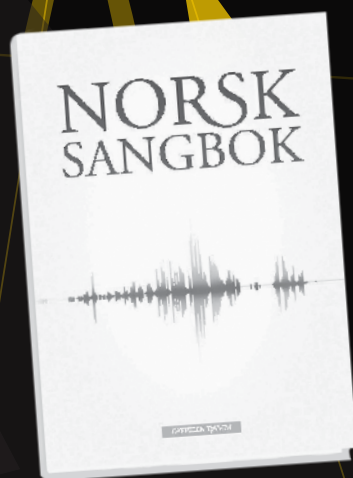
**MARTINE
JOHANNESSEN BERG**
(19) FRA PORSGRUNN.
MUSIKK OG TEATER

– *Hvorfor folkehøgskole?*
– Var på vei til musikkonservatoriet, men jeg var usikker, så da ble det Musikk og teater på Ringerike folkehøgskole. Jeg følte meg ikke klar til å starte på full utdanning, ville smake på flere ting.

– *Hva har du lært?*
– Vet nesten ikke hva jeg er lært, men det har vært viktig! Jeg har lært mye – jeg har blitt tatt ut av komfortsonen sammen med venner. Jeg har blitt eldre mentalt etter året på folkehøgskolen, og har lært mer om meg selv som person. Det har vært viktigere enn alt det faglige, avslutter Martine.

ØK

**Ny
utgåve!**

Folkehøgskolens SANGBOK!

Norsk sangbok inneholdt meir enn 500 songar med variert sjanger og stil. Du finn både den nasjonale songskatten og aktuell jazz, pop og rock. Utvalet er gjort av fire lærarar med lang erfaring frå allsong og musisering i folkehøgskolen.

CAPPELEN DAMM

Danning nedenfra

Pedagogisk filosofi handler om å reformulere det som pedagogikk og filosofi snakker om hver for seg, men som de likevel kan tenke sammen om. Med dannelsingsperspektivet er det mulig å se de filosofiske problemene der de vokser frem og hører hjemme, og der det – i praksis – spiller en rolle for hva man aksepterer eller avviser. Det var nettopp det filosofen John Dewey gjorde. Dette er filosofi sett nedenfra.

AV EINAR SUNDSDAL

I boken *Democracy and Education* (1985/1916) beskriver den amerikanske filosofen og pedagogen John Dewey (1858–1952) inngående pedagogikkens mange ulike element: sosiale, politiske, økonomiske, psykologiske, historiske, moralske og kulturelle. For Dewey er det imidlertid ikke tilfredsstillende å forstå disse elementene uavhengig av hverandre, og det perspektivet som holder elementene sammen er det pedagogisk-filosofiske.

Pedagogisk filosofi er derfor ikke for Dewey «en ekstern anvendelse av ferdiglagde ideer på et praktisk system som har opprinnelse og formål et helt annet sted», men en «eksplisitt formulering av problemene med danningen av de rette mentale og moralske vaner i forhold til vanskelighetene i samtidens sosiale liv.

Deweys pedagogisk-filosofiske perspektiv dreier seg altså først og fremst om oppklaringen av pedagogiske begreper gjennom en eksplisitt diskusjon av vanskelighetene med utdanning og danning. I så måte handler det like mye om å kritisere som å fremme utdannings- og dannelsingsformål.

Deweys filosofikritikk

Filosofen John Dewey er best kjent for sine publikasjoner knyttet til pedagogikk og utdanning, men skrev også om andre temaer, blant andre erfaring, natur, kunst, logikk, demokrati og etikk.

Dewey så en nær forbindelse mellom pedagogikk og filosofi. Denne forbindelsen er så sterk at det nesten blir en overdrivelse å snakke om den som en forbindelse i det hele tatt. Et par avsnitt før Dewey presenterer den forståelsen av pedagogisk filosofi jeg siterte ovenfor, skriver han nemlig at om vi tenker på danning som «den prosessen hvor grunnleggende intellektuelle og emosjonelle disposisjoner formes overfor naturen og våre medmennesker» kan vi definere filosofi som «en generell teori om danning».

Grunnen til noe så hårreisende som å definere filosofi som en generell teori om danning forklarer Dewey ved å peke på noen farer han mener filosofien står overfor. Særlig advarte han mot at filosofien kan bli en «nytelse for de få» om den ikke

spiller noen rolle i praksis, om den ikke betyr noe fra eller til for våre holdninger og vår oppførsel. Dette, skriver han, er en fare fordi filosofiens tekniske språk kan komme til å skjule den kjensgjerning at filosofiske problemer oppstår på grunn av en utbredt opplevelse av vanskeligheter knyttet til våre sosiale praksiser. Han frykter en situasjon hvor filosofene blir en «spesialisert klasse» som snakker med et annet språk enn det språket som er blitt brukt til å formulere vanskelighetene.

Filosofen Philip Kitcher (2011) hevdet nylig at den situasjonen Dewey advarte mot har blitt realitet. Kitcher foreslår derfor å vrenge filosofien *inside out* slik at den kan få betydning for folks faktiske liv.

Filosofi nedenfra

Deweys poeng er at filosofiske problemer springer ut av situasjoner som angår mange mennesker, og ikke ut fra situasjoner som bare angår de få som tilhører en liten spesialisert klasse. Ved å definere filosofi som en generell teori om danning understreker Dewey nettopp dette. Den som studerer filosofi «i seg selv» risikerer ifølge Dewey å gjøre antagelsen at filosofi krever så mye intellektuelt finarbeid og teknisk finesse at det bare kan være noe som angår de få. I motsetning til dette representerer det pedagogiske perspektivet – dannelsingsperspektivet – et «gunstig utgangs-

punkt for å trenge gjennom til det menneskelige».

Dewey poeng er at filosofiske problemer springer ut av situasjoner som angår mange mennesker, og ikke ut fra situasjoner som bare angår de få som tilhører en liten spesialisert klasse. Det spiller en rolle hva man aksepterer eller avviser. Dette er filosofi sett nedenfra.

Hva betyr det? Det betyr å gå løs på de problemene verden er full av. For Dewey del: bidra til etableringen og driften av den nytenkende elev- og aktivitetssentrerte Laboratory School, og å i samarbeid med G. H. Mead og Jane Addams utvikle arbeids- og velferdstiltak for nyankomne immigranter.

Ikke på himmelen, men på jorden

Med sitt naturalistiske utgangspunkt vender Dewey vinden mot den klassiske tyske *Bildung*, med sitt feste i Kants to-verden lære og Hegels himmelgitte fornuft. Dewey fester sin danningstenkning i menneskenes samliv. Et samliv som «ikke foregår på himmelen [...] men finner sted på jorden». Menneskelivet er ikke oppstått i et vakuum og det er heller ikke sånn at naturen bare har satt scenen for menneskelivets utfoldelse. Menneskenes liv er bundet opp i naturens prosesser, og vår bevissthet og vår intelligens er en integrert del av naturen og dens vekstprosesser.

Dewey plasserer med andre ord mennesket ubetinget midt i den naturlige verden. Dette bidrar også til å forklare hans fokus på vitenskapelig metode. De er ikke bare noe vi trenger for å gjøre vitenskapelige gjennombrudd, men også for å kunne hanske med helt hverdagslige erfaringer på best mulig måte.

«Danning er ikke en klasse-sak, men hører til folk flest i deres liv, yrke og daglige virke»

Danning nedenfra

Den motstand som finnes mot å ta i bruk vitenskapelige metoder anser Dewey som en levning fra en aristokratisk kultur. Den eksperimentelle vitenskapens humanistiske dannelsingspotensial er større enn «den såkalte humanismen» som bygger på særinteressene til det Dewey – med et nikk til Thorstein Veblen – kaller den arbeidsfrie klasse.

Kunnskap har ikke dannelseskvaliteter fordi den er om produkter menneskene har skapt opp gjennom historien, men ut fra hva den *gjør* når det kommer til å frigjøre vår intelligens og vår medmenneskelighet. Alle former for kunnskap som bidrar til dette er humanistisk danning, og de som ikke gjør det har ingenting med danning å gjøre. Dette er danning sett nedenfra.

Det er danning sett fra arbeiderbevegelsens folkehøgskole på Ringsaker, fra misjonsselskapets sommerleir på Havglimt, fra Senterungdommens lokallag i Brønnøysund, fra allmøtene på Svartlamon. Danning er ikke en classesak, men hører til folk flest i deres liv, yrke og daglige virke.

Slik er danning også intimt forbundet med Deweys demokrati-forståelse. For Dewey er demokrati noe mer enn en styreform, det er «først og fremst en form for samliv, en felles kommunisert erfaring».

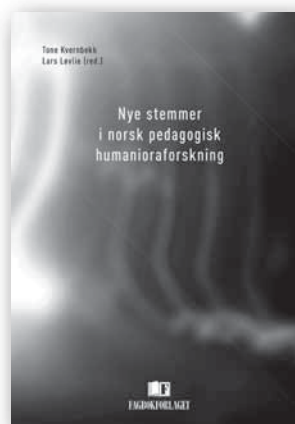
Så hva med situasjonen nå?

Danning nedenfra handler om å gå løs på problemer i samtiden som angår mange mennesker. For Dewey var det moderne livets dypeste problem knyttet til å skape sammenheng mellom menneskets oppfatning av den verden det lever i og de verdier og formål som burde styre dets oppførsel.

Einar Sundsdal er aktuell som bidragsyter i boken *Nye stemmer i norsk pedagogisk humanioraforskning*. Lars Løvlie og Tone Kvernbekk (Red.)

Dette kan synes noe vagt, men et annet sted peker Dewey frem mot det som er blitt et av vår tids nøkkel-

problem: miljøkrisen. Med utgangspunkt i at mennesket er på «innsiden av naturen og ikke en liten gud utenfor», gjør han spørsmålet om vårt forhold til naturen til et spørsmål om å være eller ikke være. For å være tro mot den naturen vi tilhører – og for i det hele tatt fortsette å være – må vi, understreker han, tilpasse oss andre deler av naturen. Dette er en tydelig advarsel mot å tro at vi kan skatte og valte med resten av naturen akkurat som vi skulle ønske uten at det vil få konsekvenser.

Dewey betegner selv sin filosofi som en naturalistisk humanisme – og formulerer med det et dannelses-standpunkt som omfatter ansvar ikke bare for hverandre, men også for resten av naturen.

LITTERATUR

- Dewey, J. [1985/ 1916]: *Democracy and Education. The Middle Works, 1899 – 1924*, vol 9. Carbondale and Edwardsville. Southern Illinois University Press.
- Dewey, J. [1958]: *Experience and Nature*. New York. Dover Publications, Inc.
- Dewey, J. [1960]: *The Quest for Certainty*. New York. Capricorn Books
- Kitcher, P. [2011]: *Philosophy Inside Out. I: Metaphilosophy*, Vol. 42, No. 3

Artikkelen er opprinnelig publisert på Salongen.no – nettstedet for filosofi og idéhistorie.

«Læringsmesteren» har ordet

Da Knud Illeris for tre år sidan fylte 70 år, hadde kollegene hans laga eit festskrift med tittelen «Læringsmesteren». Illeris kan godt kallast veteranen blant nordiske pedagogiske forskarar. Denne boka hans summerer opp 40 års forskning og debatt. Han har halde fast ved si progressive tenking frå 1970-åra, men er blitt meir allsidig og romsleg.

Illeris går straks i gang med å presentere læringstrekanten sin, der innhaldet, drivkreftene og samspelet står for dei tre hjørnene i figuren.

- a) Innhaldet, den faglege kunnskapen, er det eleven skal bli kjent med, forstå og lære. Dette har vore hovudsaka i all læringstenking. Skolearbeid har alltid vore dominert av undervisning. Men det er ikkje det same som læring.
- b) Drivkrafta gjeld elevens motivasjon, dei kjensler eller den vilje, det psykiske engasjementet han stiller opp med i høve til kunnskapen.
- c) Samspelet gjeld den sosiale samanhengen læringa står i. Det kan handle om den nære gruppa eleven er med i. Men særleg gjeld det den samfunnsmessige samanhengen læringa er situert i. Særleg dei 10–15 siste åra er den samfunnsøkonomiske sida kome i fokus – livslang læring er viktig i den globale konkurransen.

Det han så gjer, er å trekke fram ei lang rekke synspunkt og teoriar som påverkar alle delane av denne trekanten.

Her får vi nøye oss med å hefte oss ved nokre misforståingar som gjer seg gjeldande i skoledebatten. Det er tale om nokre innbygde motsetningar

LÆRING
 KNUD ILLERIS
 GYLDENDAL AKADEMISK
 BOKMÅL
 351 SIDER
 KR 498,-

som alle kjenner til, men som ikkje er lett å gjere noko med.

Ein lærar-replikk belyser emnet: «Det vi har bruk for, er noen selvstendige unge mennesker som gjør som det blir sagt!»

Det er ikkje samsvar mellom fine ord i formålet om personleg utvikling og sjølstende og så det faktum at skolen disiplinerer og sorterer elevane.

Det er ein tendens, særleg i vår tid, til å sjå elevane som potensiell arbeidskraft. Men dei er unike, levande menneske.

Når elevane mistrivst, er det i rolla som elevar. Utdaning kan aldri jamførast med ein produksjonsprosess.

Det er feil å tru at det som det blir undervist i, er det same som det som blir lært. Læraren bør sjå sitt arbeid som hjelp i elevens læringsprosessar.

Det er ein hovudtanke hos Illeris at all læring utspelar seg alltid på tre plan, individuelt, sosialt og samfunnsmessig. Indre, psykiske prosessar blir stendig føyd til, eller læringa skaper nye mønster som vi forstår oss sjølve og verda med. Ved å reflektere utviklar vi vårt syn på oss sjølve – på to måtar: ved jamn tilførsel av nytt stoff (assimilasjon) eller ved at mottakarapparatet må fornyast (akkomodativ læring).

I ungdomstida søker vi ein nokonlunde stabil identitet. Seinare veljer vi meir bevissst, ut frå den livssituasjonen vi står i.

Ein fare i vår tid er tendensen til at økonomisk tenking erstattar læringsorienterte forhold så mykje at det på sikt kan bety ei nokså stor sløsing av ressursar – både individuelt og samfunnsmessig.

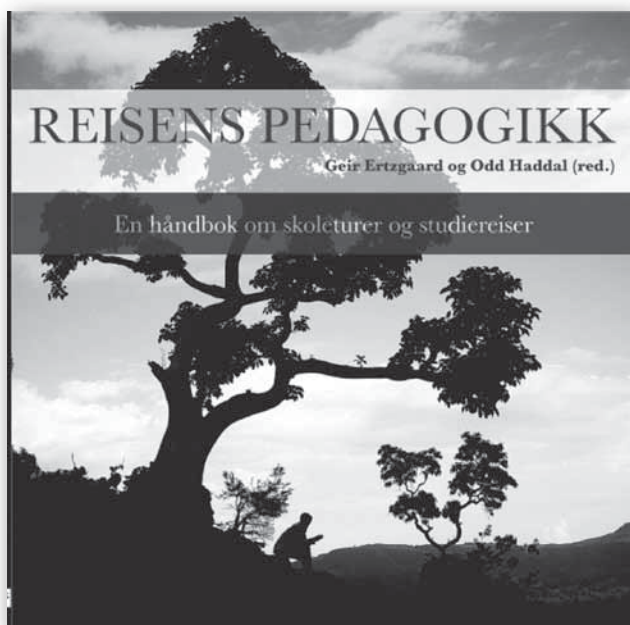
OLAV KLONTEIG

NY BOK!

REISENS PEDAGOGIKK

En håndbok om skoleturer og studiereiser: Planlegging, gjennomføring, oppfølging

Boka inneholder artikler om pedagogiske sider ved læringsreisene (for eks den digitale reisen), beskrivelser av reiser (for eks Sunds FN-linje på reise) og praktiske sider ved reisingen (for eks pakkepedagogikk). Artiklene henter stoffet fra folkehøgskolen.

UTGITT AV SKOLEUTVIKLINGS-
UTVALGET I NKE.
BESTILLES PÅ NKF@IKF.NO
165 SIDER
KR 198,-

SEMINAR:

FILOSOFISK VEILEDNING M/ PHD FINN T. HANSEN

Seminaret over 2 dager gir en introduksjon til filosofisk veiledning og hvordan en slik eksistensiell og undringsbasert veiledningsform kan anvendes i praksis som del av jobbhverdagen. Tilnærmingen innebærer bl.a. likeverdig dialog, åpenhet og nærvær om samtalens tema, noe som engasjerer veilederens og veisøkers oppmerksomhet. Finn T. Hansen blir ofte benyttet i forbindelse med dialogarbeid i folkehøgskolen.

ARRANGØR: NOSCO i samarbeid med Human-Etisk Forbund (HEF) i Oslo

DELTAKERE: Veiledere, folkehøgskolelærere / pedagoger, filosofigrupper

TID: Lørdag 27. Oktober kl 11.00 – søndag 28. oktober 2012 kl 16.00

STED: Humanismens Hus, St Olavs gt. 27 (Oslo sentrum)

PRIS: Medlemmer i NOSCO: kr 800,-.
Andre: kr 1200,-.
Til kto: 3201.34.28572

PÅMELDING: Send mail med navn på deltaker(e) og stilling til Jan.sjoberg@c2i.net med kopi til arstensl@c2i.net
Har du spørsmål ring Arild (4040 2748).
Betalings- og påmeldingsfrist 5. okt 2012.
Begrenset plass/først til mølla.

Se www.nosco.no; NOSCO Nytt 1/2012 for utførlig informasjon (s 8-).

På utsida av innsida

UNIK KUNSTUTSTILLING UNDER FESTSPILLENE I NORD-NORGE

Festspillene i Nord-Norge presenterte i år kunst i kategorien Outsider Art/Art Brut fra samtidskunstmuseer og institusjoner i Russland, Belgia, Frankrike, Østerrike, Sverige, Tyskland, England, Sveits, Danmark, Norge og USA.

AV ØYVIND KRABBERØD

Herleik Kristiansen

Inside Out er årets store kunstutstilling under Festspillene i Nord-Norge. – Dette handler om kunst som fortjener stor oppmerksomhet, mener festspilldirektør Tone Winje.

Utstillingen holdt hus i Galleri Nord Norge i Harstad, og det var statssekretær Kjersti Stenseng i Kulturdepartementet som foresto den offisielle åpningen.

Undertittelen på utstillingen var Outsider Art/Art Brut visiting Norway, og det handlet om verker skapt av kunstnere som av ulike grunner defineres på utsiden av samfunnet. Rundt 50 bilder var med, og de kom fra elleve forskjellige land.

Blant bildene var det også flere fra Trastad samlinger. En av kunstnerne derfra som var representert på utstil-

lingen, var Herleik Kristiansen som også er innkjøpt av Nasjonalgalleriet.

Simone R. Rossner ved Trastad samlinger var kurator for Inside Out.

– Denne utstillingen er enestående. Det er ikke hverdagskost at så mye Outsider Art er samlet på ett sted, sier Rossner.

Og ifølge festspilldirektør Tone Winje skjer det svært mye på dette feltet internasjonalt.

– Derfor er det ekstra gledelig at den politiske ledelsen i Kulturdepartementet har sagt ja til å åpne denne viktige utstillingen. Jeg er sikker på at utstillingen vil bidra til å

sette Outsider Art på den politiske dagsorden, sier Winje.

Dette er kunst som fortjener en større plass i det offentlige rom.

På den internasjonale arena skjer det mye. For eksempel er The Outsider Art Fair i New York et av byens hippeste gallerier. GAIA muséet i Randers i Danmark viser outsiderkunst og har bygd opp muséet som et integrasjonsprosjekt. En vandretstilling i regi av Rate Britain gikk i 2006 til Madrid, London og Dublin, der Art Brut og Outsider Art ble vist sammen med arbeider av etablerte billedkunstnere.

Simone R. Rossner har vært kurator for utstillingen. Kunstverket er Manfred Teeges Scepter

Outsider Art/Art Brut er kunst skapt av kunstnere som av ulike grunner er immune mot å bli lært hvordan man lager kunst, eller kunstnere som i dagens samfunn har fått liten eller ingen kunstutdanning. Begrepet Art Brut oppstod i 1948 – Outsider Art dukket opp som begrep i 1972.

I Harstads nabokommune Kvæfjord har man helt siden 1950-tallet hatt et særlig fokus på å oppdage og følge opp kreative mennesker med spesielle behov. Ved Trastad samlinger begynte man i 2010 å gi kunstutdanning til denne gruppen kunstnere – et tilbud som er enestående i Norge.

Vonheimstemnet

Det var journalist og forfatter Sigrun Slapgard som var hovedattraksjonen på det årlige Vonsheimstemnet på Follebu i Gausdal 5. august.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Det er med en viss andaktsfølelse en trer inn i salen på Vonheim, denne historiske bygningen hvor Norges andre folkehøgskole ble grunnlagt, og hvor Christoffer Bruun og Bjørnstjerne Bjørnson har stått på talerstolen. Det er som et museum med vegger fulle av portretter av høvdinger, folkehøgskolefolk knyttet til skolen, og møbler som understreker års elde og nasjonalromantikk. Mørke panelvegger er påvirket av tiden da det ble fyrst med ved.

Vonheims venner med ildsjelen Torgunn Holm Maurset i spissen passer på klenodiet. Årlig holdes det vår- og høstfest, men viktigst er Vonheimstemnet som i år samlet om lag 50 frammøtte. Huset leies ellers ut til ulike lokale arrangement.

Kor Venskap sang lokale sanger, det var folkedansoppvisning, rømmegrøt og spekemat. Her har caffè latte lite å gjøre!

Sigrun Slapgard

Sigrun Slapgard (58) arbeider i NRKs utenriksredaksjon og har ledet utenriksmagasinet Urix i flere perioder. Hun har blant annet arbeidet i Flyktningehjelpen og i Folkevett. Forfatteren har aner inn i folkehøgskolen. Hennes bestefar Bjarne Slapgard var en lang periode rektor ved Hardanger folekhøgskule og skrev mer enn 70 bøker.

Paradishagen er Slapgards første roman, men hun har også skrevet innen saksprosa og har begått sentrale biografier om Lise Lindbæk og Sigrid Undset. Hun fortalte om sitt arbeid med romanen som hadde blitt

svært omfattende, med dypdykk i den aktuelle historien hvor hun tar utgangspunkt i familiens egen opplevelse og fortelling (les beskrivelse av boken under).

Hun understrekte at historieskrivere har makt til å skrive historie og til å fylle ut tomrommene.

– Boken handler om å håndtere livet. Det er parallelle historier om sorg – noen går seg vill i sorgen, andre kommer seg videre. Det handler om å ha moral og etikk tross alle prøvelser. Paradishagen gjør ikke krav på sannheten, den kan være selve spørsmålet, sa Slapgard.

Forfatteren fra Vinstra som debuterer som prosaforfatter med denne romanen fortalte at hun valgte formen fordi hun under arbeidet fant historier som sprengte dokumentarrammen. Bokens arbeidstittel var; *Ingenting er sant før det blir fortalt* – virker svært dekkende for hennes prosjekt.

Sigrun Slapgard holdt et nært og varmt foredrag denne våte og kjølige augustdagen i Gausdal. Nå er hun i gang med bok nummer to – en oppfølger med tittelen *Englestien*.

PARADISHAGEN AV SIGRUN SLAPGARD

Med «Paradishagen» har Sigrun Slapgard tatt et steg inn i fiksjonens verden uten helt å ha sluppet taket i virkelig-

heten. Romanen er basert på faktiske hendelser fra krigen, og hovedpersonene er tatt ut fra hennes eget liv. Familien bodde på Vinstra i Grudbrandsdalen, hvor en østerriker som bodde i et kloster, pleide å komme på besøk. Familien kalte han for «Munken». Sigrun Slapgard dro, som hovedpersonen Julie Dalgård, til Østerrike for å finne ut mer om hvem «Munken» egentlig var. På denne reisen gjorde hun en rekke oppdagelser, som danner bakteppe for denne romanen.

«Munken» i romanen er en østerriker ved navn Kurt Leopold, som var i Norge som soldat under 2. verdenskrig. Der forelsket han seg i ei norsk jente, og denne kjærlighetshistorien nøstes opp litt etter litt gjennom boka. Etter krigen avbryter Kurt Leopold prestestudiene, og lever som kaligraf i biblioteket ved et kloster i byen Melk. Han besøker jevnlig en familie i Norge, og det er datteren i denne familien, en kjent filmregissør, som drar til Østerrike for å finne ut mer om historien hans. Han har sendt henne deler av sin historie, og hun vil lage film om denne historien.

Vi hadde mye å snakke om etter å ha lest denne boka. Vi diskuterte krigen – de tyske soldatene og «tyskertøser», konsentrasjonsleire, deportasjon fra Norge og mye mer. Det var en bok som trigget noen minner og følelser hos de som hadde opplevd krigen og etterkrigstiden, og vi fikk verdifulle innspill fra disse. Det er en bok om krigen sett fra en litt annerledes vinkel enn de vi er vant til å lese om dette. Den er skrevet i et lettfattelig nynorsk – en bok som anbefales av lesesirkelen.

KILDE: BÆRUM BIBLIOTEK

PROFESSOR I UPASSENDE SPØRSMÅL

Dannelse, sier professor i idéhistorie Trond Berg Eriksen – og knyttet nevnen som til slag – er noe helt annet enn høflighet! Dannelse er å yte motstand, det er å stille upassende og vanskelige spørsmål, å lage bråk, på vegne av en personlighet som vet hva den vil.

FORSKNINGSMAGASINET APOLLON

FYLLEANGST

Nå seier forfatterar under femti at dei trenar. Tidlegare sat forfatterar på kafé når dei ikkje skreiv!

– Eg kan ikkje sitje i fylleangst og lage litteratur. Skal eg skrive, må eg vere i form. Da må eg trene.

ØKONOMIPROFESSOR NOREENA HERTZ TIL A-MAGASINET

SKÅRDERUD

I Norge lever vi materielt i luksus. Det betyr ikke at ungdommene med problemer har luksusproblemer. Luksus for denne generasjonen er ikke noe materielt. På toppen av pyramiden i et velferdssamfunn er luksusen å kjenne vitsen med det hele.

FINN SKÅRDERUD I DAGENS NÆRINGS LIV

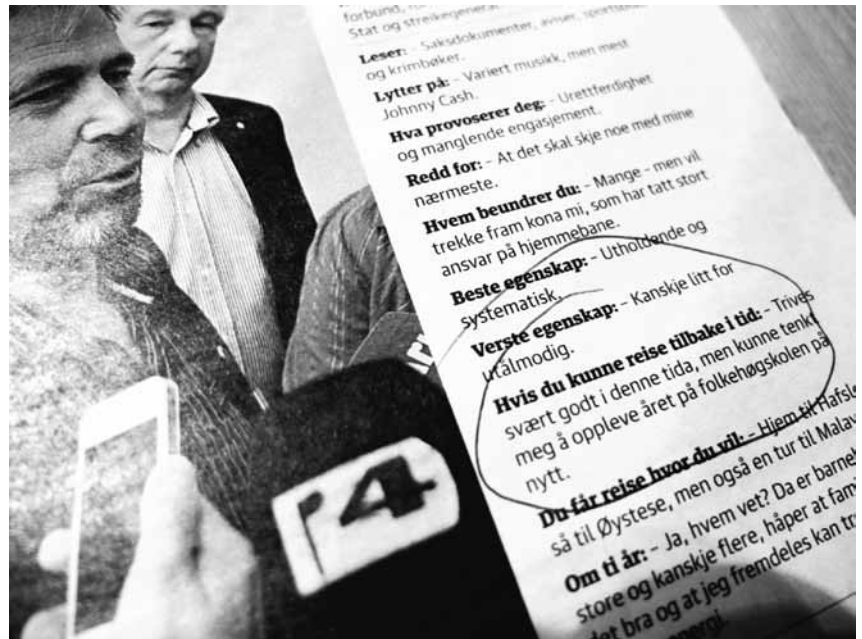
KUNST KAN ÅPNE ØYNENE VÅRE

– Hvorfor trenger vi kunst?

– Kunst kan underholde oss, men også åpne øynene våre, få oss til å tenke. Begge deler er viktige. Her forleden var jeg på Gregory Crewdson-utstillingen på Stenersenmuseet. Jeg sto en halv time foran et av bildene for å tolke ansiktsuttrykk. Trengte jeg det? Vet ikke, men det var vanskelig å løsrive seg.

ARILD STAVRUM I KLASSEKAMPEN

REISE TILBAKE I TID

ARNE JOHANNESSEN, LEDER I POLITIETS FELLESFORBUND, TIL DAGBLADET MAGASINET

STREITERE

Sommervikarene blir streitere for hvert år som går. Ungdom blir stadig sunnere, de både røyker og drikker mindre, og spiser mer frukt.

Det blir i grunnen flere streitinger overalt, vi skal alle være flinke, raske, pene og blide og ha vellykkede barn. Vi skal pleie venner og nettverk og jåle oss til i sosiale medier. Vi skal være friske og spreke, sykle Birken, delta på interessante seminarer, bake spinatmuffins, sosialisere med bekjente og stresse ned med yoga.

Til gjengjeld blir det flere dophuer. Snart går nordmenn flest rundt i pillerus når vi ikke drikker oss fulle. De som doper seg mest målrettet og iherdig, befinner seg i gatene mellom Oslo Sentralstasjon og Havelageret.

TRUDE RINGHEIM I MAGASINET DAGBLADET

STIKKE TIL SJØS

Hvordan slippe unna kravene til konformitetspresset? Unge folk kan ikke lenger stikke til sjøs. De kaster seg ikke på en «grønn bølge» og starter småbruk med katt og kaniner på Karlsøya. De kan ikke engang bli gående på Blindern og studere åtte-ni år, slik mange gjorde før. Det funker heller ikke å okkupere hus eller bli yrkesdemonstrant, og flytter man i kollektiv, er det bare for husleias skyld. Og hvem gidder å bli veggis eller buddhist når stadig flere middelklassekvinner sitter i yoga-stillinger og spiser spirer og lavkarbo?

Vi mangler anarkistbevegelse, kommunister og antikapitalister i dette prektige landet. Vi har knapt sosialister. Hvor ble det av fotform-folket, cowboybootsene, hippiene, indianerne og de okkulte sektene?

TRUDE RINGHEIM I MAGASINET DAGBLADET

TA DIKTET TILBAKE!

Det er rap og popmusikk som er vår tids lyrikk (i antikkens forstand av ordet: Sang til lyrespill – i dag: Elektrisk gitar og samples), mens den såkalte samtidslyrikken mer og mer er en særinteresse for helt spesielle interesserte. Og hvis en populær vise- eller rockesanger prøver å gi ut tekstene sine i bokform, eller en poet skriver på rim, er kritikerkorpset på pletten og forklarer at dette ikke kan tas helt alvorlig som poesi. Det er best å la være.

Men det er et sug etter ulike typer dikt i forskjellige sosiale sammenhenger. Folk vil ha dikt til brylluper, fester og begravelser, alle de situasjonene der noe viktig skal markeres, og de vil lese dikt med venner og kjærester. Hva skal vi velge? Det blir ofte noe gammelt: Børli, Hauge, Sande, Moren Vesaas. Hva så med samtidspoesien?

CHRISTIAN REFSUM | AFTENPOSTEN

«NYNORSKENS OVERLEGNE ELEGANSE»

Som vi veit, er diktinga den rikaste og mest universelle måten å bruka språket på. Til dels etter å ha hatt bokmål som første språk tar den nye forfattargenerasjonen «nynorskens overlegne eleganse og uttrykkskraft» i bruk litterært. I tillegg har dialektar og nynorsk eit stadig sterkare hegemoni innanfor tekstar til populærmusikk.

Med andre ord kan vi slå fast at nynorsk litteratur i dag er breiare og høgare og lågare og spissare og har større vitalitet enn nokon gong. Såleis er det meir enn passande og gledeleg med ein nynorskforfattar på plass i Statens æresbustad for kunstnarar. Sjølv om det ville passa endå betre, i det minste fonetisk, ut frå bokstavrimet i alle fall, om ein kunne seia Grytten i Grotten!

Trass i yrkesforbod, trugsmål og kampanjejournalistikk har fleire og fleire unge språkbrukarar med opne

augo valt å skriva nynorsk, som eit mirakuløst uttrykk for åndskraft og språkleg fridom, mot marknadsmakt og massemedier.

KJARTAN FLØGSTAD | AFTENPOSTEN

SKRILLEX

At Sonny Moore nedprioriterer kontakt med pressen – blant annet gjennom ikke å gjøre et eneste intervju i forbindelse med Hove-festivalen – og først og fremst sprer musikken via nettet og sosiale medier, passer sånn sett perfekt, ifølge Kydland.

Slik glir musikken naturlig inn i lytternes hverdag. Han er hele tiden tett lenket opp mot nettet. Nærmest som et dataprogram i seg selv.

Artisten virker også programmert for å tjene penger på karrieren. Ifølge business-magasinet Forbes, som nylig inkluderte han i sin årlige liste over verdens mektigste kjendiser, har Sonny Moore i løpet av de siste 12 månedene tjent 15 millioner dollar før skatt. Artisten skal ifølge det samme magasinet ta vel 100.000 dollar for en klubbspillejobb, et tall som nok må oppjusteres når det kommer til konserter på størrelse med Hove.

(Skrillex (24), er en electro-, house- og dubstep-artist)

DAGENS NÆRINGS LIV

MORTEN EIKENES NY REKTOR

Etter fire år som assisterende rektor, er nå Morten Eikenes tilsatt som rektor ved Ringerike folkehøgskole

Kari Evjen som skulle ha tiltrådt som rektor 1. juni 2012, sa opp sin stilling. Morten, som var innstilt som nummer to, fikk tilbud om stillingen og takket ja til jobben. Han startet opp i stillingen 1. juli i år.

Ny rektor: Morten trives med elevene og de med ham.

Nyrektor Morten har de fire siste årene vært assisterende rektor ved Ringerike folkehøgskole og kjenner derfor skolen svært godt. Morten er utdannet offiser i forsvaret og har lang ledererfaring derfra.

– Forskjellen mellom forsvaret og folkehøgskole er ikke så stor som mange tror, smiler Morten.

– Motivasjon, kommunikasjon og godt humør er grunnlaget begge steder, slår han fast.

Gleder seg

Og Mortens gode humør, energi og entusiasme er uvurderlige egenskaper i den stillingen han nå tiltrer.

– Alt er klart for sommerdrift, og samtidig er vi godt i rute med skoleåret som begynner i august, sier Morten

– Jeg gleder meg til å bli rektor på en så populær og veldrevet skole.

KILDE: WWW.RINGERIKE.FHS.NO

STIAN TREBEIN MED UTSTILLING

Han er vokst opp i Grimstad, og heter Stian Bringsverd Olsen, men har føyd til «Trebein» som et mellomnavn. Som kunstner kaller han seg for Stian Trebein Bringsverd Olsen.

Av utdannelse er han journalist, men arbeider i dag som fotolærer på Fana Folkehøgskule i Bergen. Maling har han bedrevet som hobby i mange år, og mens andre koser seg på skjærene, sitter han hjemme i Alvildesvei og maler på spreng for å komme i mål til søndag 1. juli da han åpner utstilling i Apotekergården i Grimstad.

Det er tredje gang Stian Trebein stiller ut i Apotekergården. Sist gang var for fem år siden. Denne utstillingen er løst knyttet til sommershowet på Apotekergården med malerier av blant annet film- og serieskurker.

AGDERPOSTEN

HEIDRUN SØRLIE RØHR

tok over som konstituert rektor ved Nansenskolen fra 1. august. Hun har de siste tre årene vært inspektør ved skolen, og lærer ved linja Idé, kultur og samfunn. Hun er Cand Polit og jobbet i mange år ved Nansen Dialog.

DAG HAREIDE TIL REGNSKOGFONDET

Rektor ved Nansenskolen, Dag Hareide, slutter etter seks år som leder ved folkehøgskolen på Lillehammer. Han overtar som daglig leder av Regnskogfondet som støtter konkrete prosjekter i samarbeid med indianere og andre skogfolk for å redde regnskogen i Amazonas, Asia og Afrika. Regnskogfondet har 35 ansatte.

ØK

LAGER JIBBEBAKKE I LOFOTEN

På Lofoten folkehøgskole har de bygget ny jibbebakke og organisert for myk landing rundt sin store buldrestein. Rektor Brynjar Tollefsen forteller at de holder seg godt innenfor de 40.000 kronene som var satt av til formålet. Nå kan de kommende elever gå vinteren i møte med sine bakkestunt helt nede mot gårdsplassen – da skulle det være stor mulighet for å bli SETT, og det er jo noe av vitsen!

ØK

Hold deg orientert og delta i debatten på www.frilyntfolkehøgskole.no. Kan lastes ned på din smartphone med en scanner, for eksempel appen RedLaser.

FILOSOFISK PRAKSIS I FOLKEHØGSKOLEN:

– Videreføring av vellykket forprosjekt

Prosjektet filosofisk praksis i folkehøgskolen blir nå videreført etter et vellykket forprosjekt. Det forteller en fornøyd prosjektleder Sigurd Ohrem, med den ferske rapporten om tiltaket som ble levert rett før ferien.

Neste stopp på veien mot et mer omfattende hovedprosjekt blir et tverrfaglig høstseminar ledet av Finn Torbjørn Hansen, i samarbeid med Nosco, Norsk Organisasjon for Supervisjon, Coaching og Organisasjonsutvikling. Dette skjer i måneds-skiftet oktober–november og her blir det rikelig anledning til å ta del i andres erfaringer med filosofisk og andre typer veiledning. Det vil også bli redegjort mer grundig for folkehøgskolens forprosjekt og ideer og planer framover.

Bruken av dialog

Rapporten fra prosjektet, som omfattet de fire skolene Skiringssal, Hallingdal, Ringerike og Senter for seniorutvikling, konkluderer blant annet med at en har klart å synliggjøre viktigheten og bruken av dialog og refleksjon som en tenke-være-og-læremåte i folkehøgskolen. Gjennom en serie samtaler og sammenkomster har det i prosjektgruppa blitt skapt en foreløpig oversikt over hva som kan og bør falle innenfor en slik type virksomhet. Som avslutning ble det dessuten avholdt et dialogmøte mellom med både lærere og elever, der en blant annet drøftet etiske spørsmål, ved hjelp av filosofisk dialog. Foruten lærere og rektorer fra de involverte skolene, har filosofisk praktiker Tom Rønning, spilt en viktig rolle som rådgiver og tilrettelegger for konkrete undervisningsopplegg.

Under møtene har en også gått mer konkret inn på hvordan dialogbasert undervisning og sosialpedagogisk

samvær foregår på de forskjellige skolene, med sine ulike innslag av filosofisk praksis. Her framkom en rekke eksempler på hvordan en jobber ut fra de timeplanlagte eller mer sporadiske aktivitetene med dialogisk form eller innhold. Det er et variert bilde som tegner seg, med store forskjeller mellom skolene. Likevel er inntrykket at det finnes mange fellestrekk i holdninger og bevissthet om viktigheten av slike innslag i skolehverdag og undervisning. Ulikheter kan også skyldes praktiske forhold eller ulik elevrekuttering. Tilsynelatende vil elever på brattlinjen ved Hallingdal i utgangspunkt ha mindre behov for filosofisk refleksjon enn elever ved Idé, kultur og samfunn på Nansenskolen, men slik er det ikke hvis en ser bedre etter. Utfordringen er å relatere til de praktiske situasjonene, for å tilrettelegge arenaer og kommunikative betingelser, og dermed skape større motivasjon for dialog og refleksjon. Dette gjelder også i skoler med et mer praktisk eller fysisk innrettet fagtilbud, men hvor behovet for praksisrelatert refleksjon kan være desto større.

SØT-modellen

Av fagtilbud har man for eksempel kveldsvalgfaget Livssyn på Hallingdal, et fag som vekker interesse blant et bredt utvalg elever. På Ringerike har en valgt å legge SØT-modellen til grunn for sine samtaler med elevene, noe som også har gått sammen med at fokus har skiftet fra individuelle til mer gruppebaserte samtaler, og der

internatet, og ikke lærerkontorene er hovedarena for samtalene. Modellen med sitt eksistensielle fokus på Situasjon, Ønske og Tiltak er godt egnet til å skape helhet rundt disse samtalene. På Skiringssal har man både et stort valgfag som heter Filosofi, og ukentlige fellesfag for alle elevene, med innslag av dialogisk praksis, etiske drøftinger og refleksjon over viktige felles verdier og begreper. Refleksjon og samtale er også trukket inn i skoleutviklings- og miljøarbeidet, noe som vil komme enda sterkere inn fra høsten av på flere av skolene.

I slutten av oktober er prosjektleder invitert til å legge fram prosjektet på det omtalte todagers, tverrfaglige veiledningsseminaret, i Oslo. Her er både prosjektgruppa og PUF-styret ønskede deltakere, i det som, ut fra programmet, ser ut til å bli en naturlig og relevant nestestasjon på veien mot et mer langvarig, landsomfattende prosjekt i PUF-regi. Av det øvrige programmet kan nevnes innføring i filosofiske veiledningsmetoder, gruppearbeid med Sokratiske dialog, hvor og hvordan den filosofiske og eksistensielle veiledning kan gjennomføres. Seminaret foregår i Humanismens Hus. (se for øvrig annonse i dette nr.)

ØK OG MFH

Miljøsertifiseringer

Er det viktig for deg at din folkehøgskole har en grønn profil, verner om miljøet rundt deg og jobber for en bærekraftig utvikling lokalt og globalt? Da kan en miljøsertifisering av din folkehøgskole være et viktig verktøy for å synliggjøre og realisere målene om å være en grønn skole.

AV BRITA PHUTHI

FNs tusenårsmål nummer sju er «å sikre miljømessig bærekraftig utvikling», noe alle FNs medlemsland har skrevet under på. Planen som ble laget under møtet i Rio i 1992, Agenda 21, er ment som en veiviser til bærekraftig utvikling. FN-sambandet skriver på sin nettside: «Agenda 21 identifiserer det ikke bærekraftige produksjons- og forbruksmønsteret i Nord som den viktigste årsaken til miljøproblemene. Den gir en skisse over hva som må gjøres for å redusere avfallsproduserende og ressursløsende forbruksmønstre i rike deler av verden, mens den samtidig oppmuntrer til økt – men bærekraftig – forbruk og utvikling i fattige land».¹ Som med Pedagogikk for de Rike (Pfr) handler det om å rette pekefingeren mot oss selv og se på hva vi kan gjøre her i Nord for å bidra til en bærekraftig utvikling lokalt og globalt. Det er blant annet her miljøsertifiseringer kommer inn i bildet. En miljøsertifisering er et redskap til både å systematisere arbeidet for bærekraftig utvikling på skolen, men også til å synliggjøre at dette er et viktig arbeid i forhold til skolens verdier og tydeliggjøre dette fokuset overfor ansatte, elever, besøkende og lokalsamfunnet.

Miljøfyrtårn og Grønt Flagg

Per i dag er det seks folkehøgskoler som er Miljøfyrtårnsertifisert i Norge og den første skolen var Risøy folkehøgskole i 2008. Stiftelsen Miljøfyrtårn «tilbyr miljøsertifisering som hjelper private og offentlige virksomheter til å drive lønnsomt og miljøvennlig»². Ved å sertifiseres som Miljøfyrtårn får man fokus på hvordan skolen drives og hva som kan gjøres mer energieffektivt, få ned forbruket og bli mer bevisst på blant annet bruk av CO₂ vennlige transportmidler. Å bli Miljøfyrtårnsertifisert er en relativt omfattende prosess, og Ringerike folkehøgskole skriver i heftet *Att utbilda världsmedborgare!* at «vi har investert mye tid i opplæring, forankring og oppfølging for å få hele personalgruppen til å trekke i samme retning». Men om det kreves tid og ressurser for å bli Miljøfyrtårn, får skolen mye igjen for det gode arbeidet og man ser tydelige resultater. Sunnmøre folkehøgskole skriver i same hefte; «Den viktigste endringa har nok skjedd i haldningane til de tilsette og kva vi fokuserer på; det har vorte heilt naturleg å snakke om «miljøprofil» og «miljø-

tiltak» i det daglege og når personalet samlast til planlegging og evaluering.»³ Ved å bli Miljøfyrtårnsertifisert blir man mer bevisst konsekvensene av sine daglige handlinger og holdninger i forhold til miljøet og forbruk – noe elevene og besøkende også vil legge merke til.

En annen miljøsertifisering er Grønt Flagg, en sertifisering drevet av den internasjonale organisasjonen Foundation for Environmental Education (FEE). I Norge har de kontor i Kristiansand, og samarbeider med konsulenter i flere kommuner i Norge, som Bergen og Trondheim. Mens Miljøfyrtårn har hovedfokus på driften av skolen, fokuserer Grønt Flagg mer på det pedagogiske arbeidet for bærekraftig utvikling. Rapporteringsarbeidet for å bli Grønt Flagg er noe mindre enn for å bli Miljøfyrtårnsertifisert. Per i dag er det ingen Grønt Flagg folkehøgskoler i Norge, men flere har fått interessen for sertifiseringen. For å få Grønt Flagg status må skolen bestemme seg for et tema hvert år (f.eks. avfallssortering) og lage en handlingsplan for skoleåret som sendes til FEE Norge. Aktivitetene gjennom skoleåret dokumenteres og når skoleåret er omme

rapporterer man på de tiltakene man har gjennomført. Ved neste skolestart bestemmer man seg for et nytt tema, f.eks. interessekonflikter og internasjonal solidaritet, samtidig som man fortsetter det gode arbeidet og vanene man har innarbeidet i forholdet til det forrige skoleårets satsningsområde. Gjennom FEE kan man også få kontakt med andre skoler i utlandet (i over 50 land) og utveksle erfaringer om hverandres arbeid for en bærekraftig utvikling. Her kunne kanskje folkehøgskolereisen gått til en samarbeidsskole for å se hvordan de jobber?

Uansett hvilken miljøsertifisering man velger så kan en miljøsertifisering være en god gulrot for både ansatte og elever for å jobbe fram mot et felles mål – og så få synliggjort det arbeidet man gjør, noe som igjen vil inspirere til å fortsette det gode arbeidet. For mer informasjon om Miljøfyrtårn gå til www.miljofyrtarn.no og Grønt Flagg www.fee.no. Ta også gjerne kontakt med undertegnede om du har spørsmål.

INTERNASJONALT SEMINAR

Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen (IU) ønsker velkommen til internasjonalt seminar 22.–23. november ved Norsk senter for seniorutvikling i Melsomvik (like ved Tønsberg). Årets tema er «Globalt medborgerskap i folkehøgskolen». Ansatte og elever i folkehøgskolen er velkommen til å delta, og seminaret dekkes av IU med støtte fra Norad. Deltakere må selv betale reisekostnadene. Vi har maks plass til 70 overnattingsgjester, så da er det første mann/kvinne til mølla-prinsippet. For påmelding, kontakt internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet, Brita Phuthi: brita@folkehogskole.no, og følg med på nettsiden til IU for oppdateringer og program: www.folkehogskole.no/iu

øfyrtårn®

¹ FN-sambandet: <http://www.fn.no/Tema/Baerekraftig-utvikling/Baerekraftig-utviklings-historie>

² Stiftelsen Miljøfyrtårn: <http://www.miljofyrtarn.no/index.php/hvaermiljofyrtarn>

³ Nordisk Folkehøgskoleråd v/ Wolgers, Benton. Att utbilda världsmeborgare!, Wikströms, Sverige, 2011.

Gruppereiser - Planlegger dere tur?

Gruppetur.no har lang erfaring med å organisere turer hvor dere kan kombinere faglig og kulturelt program. Her er et priseksempel til Riga med Air Baltic:

RIGA – fra kr. 2965,- (3 dager/2 netter)

Prisen er basert på 20 personer og inkluderer:

- Fly Oslo-Riga tur/retur med Air Baltic (f.eks lørdag-mandag)
- Skatter og avgifter
- 2 netter i dobbeltrom på 3* hotell (f.eks Hotel Albert)
- Frokost
- Transport mellom flyplass og hotell t/r
- Halvdagsutflukt (5 timer) til Kemer Nationalpark og Jurmala inkl. lunsj

RIGA

Gruppetur.no tilbyr gode priser på alle typer gruppereiser og vi skreddersyr din reise etter dine ønsker og behov. Vi kan hjelpe med alt fra konferansereiser for store og små firma, studietur for lærergrupper/barnehager, spa-reiser eller storbyferie for vennegjengen, idrettslaget, kor, korps eller forening.

Telefon: 23 10 23 19 / Kirkegata 32, 0153 Oslo
grupper@gruppetur.no
 Gruppetur.no - et selskap i KILROY konsernet

Gruppetur.no

ET ÅR PÅ MESTRING OG TENKING

PASVIK: Et år på folkehøyskole var det Magnus Øen (21) trengte for å finne ut hva han ville bli.

Fiskehelse er hva Magnus Øen fra Tønsberg vil jobbe med. Da han kom til Pasvik folkehøgskole tenkte han veldig mye fram og tilbake på framtiden.

I løpet av forrige skoleår vurderte han alt fra veterinær til naturforvalter, og landet til slutt på fiskehelse – et studium som gir gode yrkesmuligheter ved kystens oppdrettsanlegg.

– Jeg fikk god tid til å tenke på hva jeg vil med livet, samtidig som jeg dyrket interessene mine. De fleste vokser veldig på mestringsfølelsen som kommer med å sprengre grenser, sier Øen, som studerte jakt- og fiske.

Før han begynner på nye studier i Bergen eller Tromsø, tar Øen et år til i Finnmark og fortsetter som stipendiat ved skolen.

– Jeg har ikke angret et sekund på at jeg søkte meg hit. Opplevelsene har skapt et unikt samhold mellom vennene her, forteller Øen.

Finnmarken, 24.07.2012

– TA ET ÅR PÅ FOLKEHØGSKOLE

GVARV: Fredag kom svarene fra hovedopptaket til Samordna opptak. Rekordstor søkning gjør at flere ikke fikk plass på førstevalget sitt, og mange sitter igjen usikre på hva de nå skal gjøre til høsten.

For mange av disse kan folkehøgskole være et alternativ.

FIKK VEILEDNING

– For et år siden hadde jeg virkelig ingen anelse om hva jeg ville studere, sier Egil Bjørnson Tveit fra Treungen. Han valgte derfor et år på folkehøg-

skole, og er i dag sikker på hva han vil gjøre videre.

– Gjennom et år på folkehøgskole blir man bedre kjent med seg selv, man modnes. Og jo bedre man kjenner seg selv, jo enklere er det å finne ut hva man selv er interessert i å jobbe med videre, sier Egil, som nå ønsker å studere sosialt arbeid.

BLIR SIKRERE

Over halvparten av elevene på folkehøgskolene vet ved skolestart ikke hva de skal gjøre etter folkehøgskoleåret, viser spørreundersøkelser folkehøgskolekontoret har gjort blant folkehøgskoleelever i 2011. Nesten 90 prosent av elevene tror at et år på folkehøgskole kan hjelpe dem til å finne ut hva de skal gjøre neste år, og på slutten av folkehøgskoleåret er det bare 5 prosent som fremdeles er usikre på hva de skal gjøre videre.

Over halvparten av elevene svarer også at oppholdet på folkehøgskolen har fått dem til å endre mening om hva de vil gjøre etter folkehøgskoleåret.

Telemarksavisa, 24.07.2012

NANSENSKOLEN VIL HA FOLK TIL Å SNAKKE SAMMEN

– I en debatt handler det om å vinne, mens vi her er ute etter å forstå, sier rektor ved Nansenskolen, Dag Hareide. Denne uken arrangerer skolen seminar for unge voksne fra hele verden, i søken etter den gode dialog.

– Det finnes flere måter å føre en samtale på. En kan være debattformen, hvor en forsøker å vinne og å stå på sitt standpunkt uansett. En annen kan være forhandlingen, hvor parter prøver å enes om noe. Den vi er interessert i her, er derimot det vi kaller dialog, hvor det å prøve å forstå er det sentrale, forteller rektor ved skolen, Dag Hareide.

– Vi jobber med å møte hverandre som mennesker når vi har dialog, og ikke bare som meninger, fortsetter han.

Hele uken bor deltakerne fra 15 forskjellige land på Nansenskolen, som til vanlig er en folkehøgskole. Nrk.no, 21.06.2012

ET AVGJØRENDE ÅR PÅ FOLKEHØYSKOLE

ETTER VIDEREGÅENDE: Ett år med tedrikking, hekling og nye venner, men ikke bare sløving. 95 prosent av årets folkehøgskolekull har i løpet av året funnet ut hva de vil bli.

Så mange som 90 prosent av elevene som begynte ved folkehøyskoler i høst, forventet at året skulle hjelpe dem med å finne ut hva de ville bli, viser en spørreundersøkelse Folkehøgskolekontoret gjennomførte i fjor. Forventningene ble innfridd for nesten alle: Bare fem prosent var fortsatt i tvil ved årets slutt. Over halvparten mener året har fått dem til å endre mening om hva de ønsker å bli.

Informasjonsrådgiver Marte Fougner Hjort ved Informasjonskontoret for folkehøgskolen mener folkehøgskolelærernes rolle er vesentlig.

– Mange uttrykker at det er godt med et år der de ikke blir målt i så stor grad av lærerne sine. Ved folkehøgskolene blir de i større grad veiledet enn målt, samtidig som de også får tilbud om studie- og karriereveiledning. I tillegg tror jeg mange finner ut hva de vil studere gjennom linja de går på. En elev som går på fotolinje, kan for eksempel finne ut i løpet av et år om foto er noe for henne eller ikke, sier Hjort.

Dagsavisen, 12.06.2012

INNHALDET PÅ ÅRETS KURS FOR NYANSATTE:

Arild Mikkelsen, bl.a. tidligere leder av Norsk Folkehøgskolelag, «Norsk folkehøgskoles historie».

Dag Hareide, avtroppende rektor på Nansens skolen, «Hva er humanisme?».

Heidrun Sørle Rohr, påtroppende konstituert rektor på Nansens skolen, «Dialog».

Torill Schulstock og Åshild Krüger ved Høgskolen i Lillehammer, «Om veiledning».

Tur til Vonheim og Bjørnsons hjem Aulestad i Gausdal

Introduksjon til Folkehøgskolerådet og NF (idé- og skoleslagsutvikling) v/Øyvind Brandt

NF (fagforening) v/Knut Simble IF og bladet v/Øyvind Krabberød PUF v/Lena Sendstad

Internasjonalt arbeid v/Brita Phuthi Praktisk introduksjon/refleksjon til folkehøgskolehverdagen v/Benedicte Hambro

Praktisk introduksjon/refleksjon til rollen som ansatt i folkehøgskolen v/Lena Sendstad

Kollegaveiledning og egenvalgt prosjekt v/Lena Sendstad

Verkstedspedagogikk v/kurslederne

«Hvis det er slik å jobbe i folkehøgskolen, behøver jeg ikke grue meg»

En av oppsummeringene fra kurset for nye folkehøgskoleansatte, på Nansens skolen.

AV BENEDICTE HAMBRO.

– Målet for kurset er tredelt, forteller Lena Sendstad, pedagogisk utviklingsleder i frilynt folkehøgskole, som sammen med underteignede, lærer på Ringerike folkehøgskole, er ansvarlig for kurset.

Forberedt på hverdagen

– Vi ønsker å gi deltagerne mulighet å bli kjent med grunntenkningen i frilynt folkehøgskole og kjenne de sentrale begrepene og prinsippene. Vi ønsker å gi deltagerne metodisk trening i praktisk folkehøgskolehverdag, og vi ønsker at deltagerne skal bygge nettverk som kan være til nytte når skolehverdagen begynner, fortsetter Lena.

Hektiske dager

For å få til dette, er vi avhengig av gode foredragsholdere i tillegg til den praktiske innføringen som Lena og underteignede står for (se fakta-ramme). Det var hektiske dager fra tidlig morgen til sen kveld med foredrag, praktiske oppgaver, samtaler, lek og sang. Ikke ulikt en folkehøgskolehverdag.

Kunnskap og erfaring

I år var det 15 deltagere fra ti skoler, fordelt på lærere, rektor, kjøkkensjef, internatleder og markedsføring/bibliotek/kontor. Noen av deltagerne

hadde litt fartstid, mens andre skulle begynne å jobbe i folkehøgskolen.

– Dette er et kurs for alle ansatte i folkehøgskolen fordi alle møter elevene og spiller en rolle i deres år som folkehøgskoleelev. Samtalene i løpet av kurset speilet erfaringen og kunnskapen, og ikke minst ønske alle har om å skape en så god folkehøgskole som mulig for elevene og ansatte, sier Lena Sendstad.

Forventninger

En av øvelsene på kurset var å finne ut av hvilke forventninger gruppen hadde til folkehøgskoleåret sammen med elevene 2012/13. Hvordan gruppen kom frem til dette, kan leses et annet sted i bladet. Listen under viser de fire som scoret høyeste:

- å vekke engasjement hos elevene og få dem til å yte sitt beste.
- vil bety noe for elevene, skape refleksjon og tilrettelegge for mestring.
- beholde og utvikle motivasjon og nysgjerrighet.
- oppleve progresjon hos elever faglig, sosialt og menneskelig.

Ta godt vare på de nyansette. Skoleslaget trenger ansatte med slike forventninger.

Vår kjæreste båt

– en samtalekonsert om Jorden

Kåserikonsert

En høstdag 1972 tok astronauten Collins et eksepsjonelt foto. Mannskapet på Apollo 12 kunne akkurat da glede seg over et syn av Jordens hele omkrets. En total jordbelysning fant sted, sett av tre mennesker ute i rommet. Etter få år var det enestående bildet blitt et ikon for millioner. I denne konserten tiltales tilhørernes subjektive bilder av Jorden. Etter at nye teleskoper kom ut i rommet i 1990-årene vet vi nå så mye mer om vår strålende blå kule at vår plass her igjen er blitt et midtpunkt. Vitenskapsmenn finner igjen mening og en ufattelig finstemt balanse, parallelt med påvisningen av alvorlige forstyrrelser i balansen gjennom våre menneskeskapte klimaendringer. Vi vet at vi er deltakere og medskapere i noe uendelig storslått...

Diktverksted

Det tilbys også et 1–3 timers diktverksted knyttet til konserten, der også Jorden er tema. Vi bruker sentrale tekster av Rolf Jacobsen, Gro Dahle m.fl. i arbeidet. Verkstedet er lagt opp slik at vi leser for hverandre etter skriverunden. Konserten har form av konsertkåseri og –samtale og gjøres først som inspirasjon til den egne skrivingen. Opplegget er gjort for omkring 2000 elever, fordelt på 12 folkehøgskoler, 10 videregående skoler og 4 ungdomsskoler. Noen av elevenes dikt blir også lest som inspirative gropunkter.

Knut Arild Melbøe er musiker, forteller og naturforvalter. Under artistnavnet **Knut Ariel** har han siden 2005 gitt ut 4 cder. Selve konserten her er bygget opp omkring sanger fra de 4 cd-utgivelsene med jorden som tematisk rød tråd. I 2003–2008 turnerte han sammen med gitaristen Robert Åkerberg med musikkfortellingen Solvfell og eg i regi av Rikskonsertene. Han har også en egen konsertvirksomhet og har fremført poesiprogrammer og poesikabareter som Dykk, hjerte! (1998–2003), Fara i fjell (2003–2005) og Du og jeg & Jorden (2007–2009) og Bråttstjø (2010–2012) sammen med ulike utøvere. Det vises ellers til spillekalender og opplegg på www.knutariel.no

Instrumenter for solokonsert:
gitar, stemme og munnspill.

Varighet: 1–4 skoletimer, avhengig av diktverksted

Teknisk: Akustisk, pluss eventuell forsterkning avhengig av medmusikere

Pris: Skolekonserttakster + reise. Det faller også et tono-vederlag

Kontakt: Knut Arild Melbøe,
986 66 898, knutariel@hotmail.com

Nye rektorer i folkehøgskolen

Fredag 10. august var ferske rektorer og assisterende rektorer samlet til folkehøgskoleinnføring i Øvre Vollgate 13. F.v. Knut Søyland, Skiringssal, Rolf Joar Stokke, Ringebu, Grete Strømsøyen (assisterende), Buskerud, Morten Eikenes, Ringerike og Kari Evjen (assisterende) fra Ringerike.

ØK

Tillitsvalgtkonferanse 2012

Tillitsvalgtkonferansen på Sanner Hotell blir i år holdt fra tirsdag 25. september til torsdag 27. september. Fra mandag 24. til tirsdag 25. september blir det som vanlig kurs for nye tillitsvalgte. Årets tema blir: Samarbeidet mellom partene i arbeidslivet både sentralt og lokalt, IA-avtalen, sykefravær og lokale forhandlinger. Påmelding innen 15. september.
Se www.folkehogskolene.net

Nyhetsbrev til NF-medlemmer omlagt til e-post

Fra og med denne høsten vil nyhetsbrev til NF-medlemmene kun komme via e-post.

I vår-halvåret ble e-postadressene til medlemmene i NF registrert og tatt i bruk som kanal for nyhetsbrev fra NF. Under oppbyggingen av e-post-registret er nyhetsbrevet det siste halvåret (våren 2012) i en overgangs-fase sendt ut til medlemmene både via e-post og pr brev. Men fra og med dette skoleåret er det slutt på papirutgaven via vanlig postkasse. Omleggingen er en del av moderniseringen av NF og gjør nyhetsbrev-utsendelsen både raskere, billigere og mer miljøvenlig.

Minstelønssatser fra 1. juni 2012

Stillingsgrupper	0 år	4 år	8 år	10 år	
A Stillinger uten særskilt krav om utdanning	262 100	267 200	282 200	328 300*	
B Fagarbeiderstillinger/ tilsvarende fagarbeiderstillinger	302 700	307 000	310 200	358 800	
C Stillinger med krav om høyskoleutdanning	350 900	357 900	369 900	402 000	
D Stillinger med krav om høyskoleutdanning med ytterligere spesialutdanning	369 500	376 000	382 200	430 000	
E Stillinger med krav om mastergrad	400 000	4100	447 000	472 700	
	0 år	4 år	8 år	10 år	16 år
Lærer	355 100	364 000	374 000	391 000	435 200
Adjunkt	395 900	405 800	417 700	424 500	463 200
Adjunkt med tilleggsutdanning	413 900	424 300	436 700	451 400	493 800
Lektor	433 500	442 100	449 400	478 600	531 000
Lektor med tilleggsutdanning	448 400	459 700	473 100	494 500	555 100

Resultatet fra lønnsoppgjøret i tariffområdene KS og Virke

Det generelle lønnstillegget for begge avtaleområdene er på 2,7 prosent eller minst 12 000 kroner. Tilleggene er innarbeidet i de nye minstelønssatsene. Se ovenfor.

Lørdags- og søndagstillegget er økt fra 35 kroner til 50 kroner per time.

Det avsettes midler til lokale forhandlinger på 1,2% per 1. august 2012. Lokale tillegg som ansatte fikk i lokale forhandlinger per 1. august 2010 og/eller 1. januar 2011 skal komme i tillegg til ny sentral minstelønn i tariffperioden. For KS-området skal også kompetansetillegg gitt etter 1.5.2008 komme i tillegg til nye minstelønn.

De nye lønnstilleggene gjelder fra 1.6 2012 for Virke og 6. juni 2012 for KS.

*)Pr. XX 2012 skal arbeidstakere med minimum 20 års lønnsansiennitet ikke ha lavere grunnlønn enn kr. 338 300,- i 100 prosent stilling. Bestemmelsen gjelder forholdsmessig for deltidsansatte.

Merknad: Beløpet skal deretter reguleres med den prosentvise endringen pr. 1.5 av folketrygdens grunnbeløp (G) basert på foregående års G-regulering.

Prosjektgruppe 2014 etablet

Hele folkehøgskolelandskapet står bak, når prosjektgruppe er etablert for å markere folkehøgskolen i 2014.

Tirsdag 14. september møttes prosjektgruppen for første gang og drøftet ideer til prosjektet i forbindelse med at grunnloven er 200 år og folkehøgskolen 150 i Norge i 2014. Folkehøgskolen har et tydelig bredt demokratisk engasjement. Vi må benytte anledningen 2014 gir til å markere skoleslagets demokratiske dannelse gjennom fyrårnsprosjekter som når ut i det norske samfunnet. Samtidig vil det være naturlig å sette fokus innover og se på hva som på våre skoler bidrar til en demokratisk dannelse og hvordan vi evt. kan videreutvikle denne. Begge deler vil kunne bidra til økt politisk legitimering av folkehøgskolen som viktig personlighetsutviklende, kulturell, faglig og demokratisk dannelsesarena i vårt samfunn.

Fram til neste møte vil et arbeidsutvalg på tre behandle forslagene til en prosjektbeskrivelse og prosjektsøknader. Mona Sandberg fra Skjeberg representerer de frilynte folkehøgskolene sammen med vikarierende pedagogisk utviklingsleder Lena Sendstad og informasjonsrådgiver Marte Fougner Hjort. Internasjonal sekretær Brita Phuthi fra Folkehøgskolerådet, samt Odd Haddal, pedagogisk konsulent i NKF, Marit Asheim, informasjonsrådgiver i IKF og John Petter Stangeland, rektor på Hurdal Verk Folkehøgskole er de øvrige i prosjekgruppen, som ledes av Øyvind Brandt.

Nytt prinsippprogram snart på høring

Etter neste møte i programnemnda vil forslag til nytt idé- og prinsippprogram for NF 2013-2017 sendes lokal-lagene og distriktslagene på høring. Nytt idé- og prinsippprogram skal vedtas på kommende landsmøte på Agder folkehøgskole 18.-21. mars (2013). Etter en høringsrunde i lokal- og distriktslagene, vil programnemnda ferdigstille forslag til idé- og prinsippprogram før utsendelse av sakspapirene til landsmøtedelegatene.

Forberedelsene til NF-landsmøtet 2013 i rute

Etter planleggingsmøte i augsut mellom NF og vertsskolen Agder Folkehøgskole, der rammene for kommende landsmøte ble lagt, ligger det an til et svært interessant og godt landsmøte på Sørlandet. Landsmøtet finner sted mandag til torsdag 18. til 21. mars 2013. Viktige saker vil blant annet være nytt idé- og prinsippprogram samt forslag til endringer i NFs vedtekter, som styret arbeider med. I tillegg til tematiske innlegg vil Agder Folkehøgskole sette sitt preg på møtet, blant annet med elementer fra den rikholdige sørlandske kultur.

KNUT SIMBLE OG ØYVIND BRANDT

IF

Nå er nytt skoleår i gang og dessverre med færre elever enn i fjor. Tall pr 1. august viser 5% nedgang for folkehøgskolene som helhet og 7% nedgang for IF-folkehøgskolene. Vi ser at det har vært en økning i antall plasser på

universiteter og høyskoler, og Samordna Opptak satte rekord i antall søknader i år. Bakgrunnen kan være det presset unge har vært under i det siste for å velge «fornuftig» – gjerne formulert som at de bør bli lærere, sykepleiere og ingeniører.

Informasjonsseminaret

19. – 21. september arrangeres årets informasjonsseminar og vi gleder oss til et spennende program der vi kan lære mer om å lage funksjonelle nettsider, om hvordan Plan jobber for å unngå frafall og om hvordan man skal lokke urban byungdom ut til folkehøgskoler på bygda. Informasjonsseminaret arrangeres i Drammen.

Årsmøte og Rektorforum

I Drammen arrangeres også årets årsmøte og rektorforum, nærmere bestemt 12. – 14. november. Programmet legges i skrivende stund og vil bli sendt ut til alle rektorer ved IF skolene.

Katalog

Det arbeides for tiden på høytrykk med neste års katalog som vil få en noe endres layout og også et nytt format. Alle skoler har fått informasjon om hvordan de skal sende inn skolesidene sine og vi oppfordrer alle til å overholde de ulike fristene som er gitt. Vi gleder oss stort til å se det endelige resultatet.

Nye ansatte

Marte Fougner Hjort er i gledelige omstendigheter og venter en lillebror til Selma. Det betyr at vi fra 1. oktober får en vikar. **Even Andreas Øvald** har en fortid fra blant annet Klassekampen og Samtiden og har også jobbet i debattredaksjonen i Aftenposten. Han har vært aktiv i Sosialistisk Ungdom og kan nok bidra med både meninger og engasjement. Even har mastergrad i sosiologi og har gått på Nansenskolen.

IKF har også ansatt en ny medarbeider. Marie Brøvig Andersen har dessverre sagt opp og hennes erstatter blir **Mette Røstum**. Hun har hovedfag i statsvitenskap og kommer fra en stilling som medianalytiker. Hun vil blant annet få ansvaret for våre felles nettsider og for våre messer.

DORTE BIRCH

Støtteannonser til Folkehøgskolen

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Trygve Agdestein Vinje
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKOLE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKOLE

5259 Hjellevad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKOLE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Magnar Osland
www.follo.fhs.no

FØSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKOLE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Tor Kristen Grindaker
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKOLE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Terje Leren
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKOLE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebo
www.hardanger.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKOLE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKOLE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.: 76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKOLE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKOLE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide
www.nansenskolen.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Hans-Åke Höber
www.nordiska.fhs.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKOLE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Jon Edgard Karlsen
www.seniorutvikling.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Einar Hermansen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKOLE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midtsund
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKOLE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKOLE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Lene Dyrkorn
www.setesdal.fhs.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrav
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØGSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Charlotte Sørensen
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKOLE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Rune Sødal
www.solbakken.fhs.no

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evensker
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Marit E. Hetmann
www.soltun.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli
www.sund.fhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKOLE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TRONDARNES FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk
www.trondarnes.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKOLE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.: 72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe
www.vefsn.fhs.no

VOSS FOLKEHØGSKOLE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Lasse Sandberg
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØGSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

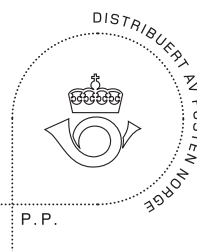
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Berglind Stefánsdóttir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B

NORGE

B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Folkehøgskolens samfunnsoppdrag

Horna treng fleire taggar for å Norsk skole er stadig under debatt. Avisene fylles med stoff, politikere er tilsynelatende svært uenige, PISA-undersøkelser og -evalueringer hevder at kvaliteten i norsk skole går ned. Frafallet diskuteres. Nær 30% fullfører ikke på normal tid – NY GIV settes i gang, osv. osv.

Skole er avgjørende i ethvert samfunn. Utdannelse er en av de viktigste parameterne for utvikling av demokrati og bærekraft. Skole og utdanning er noe «alle» har en mening om – det angår oss alle og satsing på utdanning har i løpet av vel 100 år endret Norge fra å være Europas fattige utkant til å bli Verdens rikeste nasjon.

I dette utdanningssamfunnet eksisterer Folkehøgskolen. Som en øy – uten eksamener, uten felles læreplaner, regulert av en av Norges korteste lover og helt uten politisk styring. Nær 700 millioner kroner bruker storsamfunnet på oss. Det er mye penger, men kunne og burde mener mange av oss, vært mye mer.

Vi har et oppdrag. Det blir vi betalt for. Oppdragsgiver mener dette er verdt 684 millioner. Mange av oss mener verdien er mye større. Når det ikke betales mer så er det fordi oppdragsgiver – Stortinget ikke syns vi er mer verdt. Det er vårt problem. Vi kan ikke skyld på andre. Vi må fortjene og gi legitimitet til våre tilskudd.

I denne virkeligheten markedsfører og profilerer vi oss med tilbud som Adventura EGYPT, Backpacker, Jibbing, surfing og ski, Safari, Bratt, REIS!, osv. Det er

nødvendig for å overleve sies det. Markedet bestemmer.

Folkehøgskolen ble født og etablert som en motkultur. Som et tilbud om utdanning og dannelse for landsens ungdom og som et korrektiv til puggeskolen. Allerede fra starten hadde Folkehøgskolen en klar og tydelig visjon knyttet til et bevisst samfunnsoppdrag. Legitimiteten var gitt.

Når enkelte politikere og opinion (med rette) stiller spørsmål ved våre bevilgninger og vår berettigelse så må vi lytte. Det er deres plikt. Moderne forvaltningsrevisjon har dette fokus. Og vi må i retur spørre oss selv: Har vi vært bevisst nok vårt samfunnsoppdrag? Har vi vært bevisst at storsamfunnet har rett til å kreve noe tilbake for de 684 millioner som bevilges? Eller er vi bare furtne for at vi ikke får mer? Etter mange år i sentral statlig forvaltning har jeg stor forståelse for departementets og storsamfunnets krav om legitimitet i forhold til våre bevilgninger. At vi nå er på banen og blir regnet med i storsatsningen NY GIV er bra. Det er derimot ikke bra når det internt i våre miljøer hevdes at vi med dette er på vei til å miste vår frihet. Jeg ser det helt motsatt. Alle aktører i det norske utdanningssystemet har et felles ansvar innenfor de ulike lovverk vi opererer. Vår frihet er stor. Men vårt moralske, historiske og ideologiske oppdrag er tydelig. Å utdanne unge mennesker til samfunns gagnlig tjeneste. Regjeringen og departementets ønske om vårt bidrag i NY GIV satsingen er et eksempel på dette.

Jeg er sikker på at vi i fremtiden både vil og kan spille en viktig rolle i det formelle utdanningsløp. Det er opp til oss. Det er vår pedagogiske plattform og vår pedagogiske frihet vi skal verne om, være tro mot og kjempe for. Ikke nødvendigvis friheten ved å leve på utsiden av det formelle utdanningsløp og dermed fylle skolene med hva vi finner formålstjenlig.

Norsk offentlig skole er ekstremt målstyrt og lever i et rapportvelde uten like. Elever, lærere og rektorer blir målt på en mengde ulike parametere, ikke bare karakterer. Dette er et uttrykk for «moderne» offentlig forvaltning og gjelder alle samfunnsområder. Folkehøgskolen er foreløpig forskånet for dette. Akkurat det er noe jeg tror vi skal være takknemlig for. Fra et slikt forvaltningsregime til vår totale frihet er det et osean av avstand. Jeg er ikke sikker på om det i fremtiden vil forbli slik. Vår pedagogiske frihet og folkehøgskolens egenart klarer vi bare å bevare så lenge vi er åpne for at storsamfunnet og bevilgende myndigheter har rett og plikt til å etter spørre vår legitimitet innenfor det formelle utdanningssystem. I dette perspektiv er det kanskje ikke en krise om vi tilbyr videregående opplæring, så lenge det skjer på våre premisser. Det var i denne ånd de første folkehøgskolene ble etablert.

AV SVEIN HARSTEN, REKTOR RØNNINGEN
FOLKEHØGSKOLE